

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 112

Haziran 2023

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Komik Ağacın Ötesinde.....	3
Sadece Bir Kahve İçecektim	6
Yedirsene!	8
Dünyaya Sığdıramayanlar.....	9
İçimdeki Müzik	11
Hak Temelli Savunuculuk ve Duvarlar	22
Hangi Yetkiyle?.....	24
Küresel Erişilebilirlik, Yöresel Geçştirilebilirlik	26
WeWalk Uygulamasındaki “Danış” Hizmeti Üzerine Röportaj	30
Bir Programcının Günlüğü: Visual Studio Code Menüleri (Dosya Menüsü).....	35
Hayatınızın En Eğlenceli Duşlarına Hazır Olun	39

Editörden

Haziran sayımızdan merhaba dostlar. 2023 yılını da yarıladık. Acaba bu yılın kalan kısmında komik ağacın ötesine geçebilecek miyiz? Komik ağaç mı, ne? Bu sorunun Yanıtı Ali Çolak'ın efsane çevirisiyle zihinlerimize ulaşan güzel bir öyküde.

Kahve içmek gibi sıradan bir faaliyet nasıl zehir edilir? Sonuçta sağlamlıların her şeyi zehir etme yeteneği var. Ayrıntılar için Dilek Başar Açılan'a bağlanıyoruz.

Kahveyi zehir eder, yemeyeceğimizi de zorla yedirmeye çalışırlar. Bu komik durumun bir örneğini konuk yazarımız Ecrinnur Aytekin'den okuyoruz.

Sağlamlı var olan hayatımızı zehir etmekle kalmıyor, dünyaya gelip gelmememize bile karar vermeye çalışıyorlar ama bu sefer sağlam kayaya çattılar. Burak Sarı'nın onlara söyleyecekleri var.

Nurşen Korkmaz ise Sağlamlılığı yerle bir eden bir kitap ile karşımızda bu ay.

“Hak temellilik” son yıllarda dilimizden düşmeyen bir ifade. Çok isteyip bir türlü tam anlamıyla ulaşamadığımız bu mücadele tarzıyla engelli hareketi arasındaki duvarlar nasıl aşılır? Şeyma Büyükurvay Şatay'dan zihin açıcı bir yazı.

Seçim sürecinde dildeki ayrımcılık örneklerine fazlaca tanık olduk. Konuk yazarımız Burcu İpek, güzel bir yazıyla yanıt veriyor bu söylemlere.

Dünya Dijital Erişilebilirlik Günü'nü geride bıraktık. Sessiz sedasız geçip giden günü Elif Emir Öksüz kulağından tutmuş ve kapsayıcılık nedir bilmeyenlerin, her güncellemede uygulamaları kullanılamaz hale getirenlerin suratına tokat gibi çarpmış.

Erişilebilirlik demişken, “WeWalk uygulamasındaki Danış” hizmetini merak edenler yanaşsın. Canan Çam Yücel'in güzel bir sürprizi var onlara.

Sarper Arıkan Visual Studio Code anlatımına devam ediyor. Bu bölümde menüleri anlatıyor. İlgilileri kaçırmayın.

Boş verelim bu meseleleri. Sevgi Mart Göcen, bir bebeğe nasıl banyo yaptırılacağını oldukça güzel anlatmış.

Bu aylık bizden bu kadar. Temmuz sayımızda daha umut verici ve güzel gelişmelerle buluşmak üzere.

Komik Ağacın Ötesinde

Denise Franklin

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Denise Franklin ve kocası Dennis, Kentucky Ulusal Körler Federasyonu'nun sadık liderleridir ve diğer kör bireylerin tam ve üretken yaşamlar sürmelerine yardımcı olmak için zamanlarını ve yeteneklerini cömertçe vermişlerdir. Denise'in burada sunduğu öykü, yaşamın iyiliğinin canlandırıcı ve coşkulu bir kutlamasıdır. Söyleyecekleri bunlar:

Ağaç pek de komik sayılmazdı aslında. Ne tuhaf suratlar yapardı ne de şaka yapardı. Aslında ona gülen tek bir kişi bile hatırlamıyorum. Gerçekte komik ağaç, aynı verimli topraktan filizlenen birkaç fidenin dört ya da beş küçük gövdeden oluşan bir küme oluşturmasının sonucuydu. Ama ben ve beş yaşındaki diğer arkadaşlarım için bir dönüm noktası; bir varış noktası; bir buluşma yeri ve ortasındaki boşluk küçük bir çocuğu barındıracak kadar büyük olduğu için saklanmak için sevilen bir yerdi.

Sokağımız şehrin yoksul bölgelerinden birindeydi. Evler eskiydi ve ebeveynler az maaşlar için çok çalışıyordu. Evimiz tipik bir ev değildi; annem, büyükannem, dayım, erkek kardeşim ve ben beraber yaşıyorduk. Annem ve dayım çalışırken, Nanni diye çağırdığımız büyükannem kardeşime ve bana bakmak için evde kalırdı.

Paramız azdı ve yeni bir blok seti veya oyuncak bebek alacak kadar şanslıysak ona değer verirdik. Her nasılsa bu değerli oyuncaklar bugünün oyuncaklarından daha uzun süre dayanıyor gibiydi. Ama çoğu zaman sadece birlikte oynardık. "Red Rover", "Saklambaç" ya da "Çürük Yumurta" oynamak için çok fazla süslü ekipmana ihtiyacımız yoktu.

Elbette kardeşim ve diğer çocuklar kadar iyi göremediğimi biliyordum ama bunun ne benim için ne de onlar için bir önemi vardı. Çizgi film izlemek için birinin evinde toplandığımızda, her zaman en önde oturmama izin verilirdi. Peggy oynadığımızda -ki softbol'a

çok benzeyen bir oyundu- herkes gibi ben de vuruşa çıkardım, tek bir istisna dışında -birisi bana ne zaman vuracağımı söylerdi. Birkaç kez gerçekten topa vurdum.

Bir Noel'de Noel Baba, (dayımın da yardımıyla) kardeşime ve bana bisiklet getirmişti. Şimdi kör bir çocuk ve bisiklet, muhtemelen en soğukkanlı ebeveynleri bile sinirlendirecek bir kombinasyon. Tartışmaların hiçbirini tam olarak hatırlamıyorum ama düzinelerce tartışma yaşanmış olduğundan eminim. Sonuç olarak bisiklete binmeme izin verildi ancak sadece annem ya da anneannem göz kulak olmak için yanımdaysa ve sadece komik ağaca kadar. O bisiklete binmeyi çok severdim. Yüzüme çarpan rüzgârla kaldırımda süzülme, uçmaya en yakın deneyimimdi. Ama o komik ağaç, bloğun sadece altı ev aşağısındaydı ve bu da oldukça kısa bir yolculuk anlamına geliyordu.

Yolculuğumu tekrar tekrar yaptım. Çok geçmeden doğal merakım o dönüm noktasının hemen ötesinde olabilecek şeyleri icat etmeye başladı. Orada yaşayan herhangi bir çocuk tanıımıyordum, bu yüzden sokağımızın o kısmı hakkında hikayeler uydurdum. Büyük, ürkütücü bir evde yaşayan kötü kalpli, yaşlı bir cadının o ağaca büyü yaptığını ve onun tuhaf şekilde büyümesine neden olduğuna karar verdim.

1957 yazında ben ve birkaç arkadaşım altı yaşına girdik. Sanki birdenbire oynadığımız oyunlar arasına okul muhabbetleri de girmeye başladı. Birçok kez "okul" oyunu oynamıştık ama bu gerçektir. Benim evimde de okul konuşuluyordu. Diğer ailelerin aksine, beslenme çantaları ve boya kalemleri hakkında konuşmuyorduk. Bazı konuşmalar oldukça gürültülüydü- daha çok tartışma gibiydi. Annem bazı araştırmalar yapmış ve Kentucky Körler Okulu'na gitmemin benim için en iyi olacağı kararına varmıştı. Büyükannem ise körlüğün korkulacak bir şey olduğuna inanarak büyümüşü ve özel eğitime ihtiyacım olduğunu kabul etmeyi reddediyordu. Körler okulundan "körler tımarhanesi" olarak bahsediyor ve devlet okulunda görme koruma dersleri almam gerektiğine inanıyordu.

Küçük çocuklar çok kolay etkilenir ve büyükannemin kuşkuları genç zihnimde verimli bir zemin buldu. Yaz ilerledikçe, görme yeteneğimin görme koruma dersleri için bile yeterince iyi olmadığı herkes için giderek daha belirgin hale geldi. Kara tahtadaki harfleri görmeye

çalışmaktan burnum her zaman toz gibi beyaz oluyordu. En sevdiğim eğlencelerden biri olan dergilerden resim kesmek tehlikeli bir girişimdi çünkü resimleri ve makası gözlerimden sadece bir iki santim uzağa yerleştirmem gerekiyordu. Böylece karar verildi ve Eylül 1957'de Kentucky Körler Okulu'na kaydoldum. Ve bu ne harika bir karardı!

Okulda yeni oyunlar oynamayı öğrendim, ders dışı etkinliklere katıldım ve en önemlisi Braille alfabesini okumayı öğrendim. Yıllar geçtikçe, her zamanki akademik derslerin yanı sıra dikiş dikmeyi, yemek yapmayı, dans etmeyi ve baston kullanmayı öğrendim.

Yetmişli yılların başında Ulusal Körler Federasyonu ile tanıştım ve burada kör olmanın büyükannemin sandığı kadar korkunç bir şey olmadığını keşfettim. Yerel şubemizde çeşitli yönetim kurulu görevlerinde bulundum ve şu anda başkanım. Başka bir köre, görme eksikliğinin dolu dolu ve verimli bir hayatın önünde durmak zorunda olmadığını öğretmek kadar ödüllendirici bir şey yoktur. Birlikte çalışarak, kör olmanın ne anlama geldiğini gerçekten değiştiriyoruz.

Bugün nihayet komik ağacın ötesine geçtiğime inanıyorum ve bu, altı yaşındaki hayal gücümün tasavvur edebileceğinden çok daha mucizevi. O ağacın ötesindeki hayat, konuşma donanımlı bilgisayarlar kullanan kör öğrencilerle, kendi başarılı işlerine sahip olan ve bunları yöneten kör insanlarla ve dünyanın en yüksek dağına tırmanan kör sporcularla dolu.

O komik ağaç ve yaşadığım ev artık yok. Louisville'in nüfusu arttıkça yeni ulaşım yollarına duyulan ihtiyaç da arttı ve bir zamanlar oyun oynadığımız yerden şimdi bir otoban geçiyor. Çocukken benim için belirlenen sınırların ufkumu genişletmeye hevesli olmamı sağladığını düşünmek hoşuma gidiyor. Komik ağacın ötesini hayal etmenin insanın doğasında olduğuna inanıyorum.

Sadece Bir Kahve İçecektim

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Geçtiğimiz günlerde öğle arası kahve içmek için bir mekâna gittim. Gittiğim yer self servis olarak çalışıyordu. Kasaya gidip istediğim ürünü sipariş verip ödememi yaptım. Siparişimi almayı beklerken kasa önünde duran çikolatalardan da almak istedim. İncelediğim ürünlerin fiyatlarını sormaya başladım. Ben fiyatları ve ürünlerin içeriklerini öğrenmeye devam ederken kasiyer birden “İsterseniz ben size ikram edebilirim” dedi. Tabii ki böyle bir şeyi kabul etmeyeceğimi hatta yaptığının çok yanlış olduğunu söyledim. Ne kadar söylersen söyle cevap hiç değişmiyor. “Hayır! Siz beni yanlış anladınız. İçimden geldi ikram etmek. Normalde ödemesini almadan kasadan ürün çıkartmamız yasak” demez mi. Eee! Ödemesini almadığı bir ürünü bana nasıl içinden gelerek ikram edebiliyor bu görevli? Yanıtını size bırakıyorum.

Konuşmamız bu kadarla bitmedi tabii ki. Benden başka gelen kör müşterilere de bu şekilde bir yaklaşımda bulunmaması gerektiğini kendisine söyledim. “Nasıl ki gören bir müşteri geldiğinde ürünlerin fiyatlarını görerek ne alacağına karar verebiliyorsa ben de erişilebilir bir mönü olmadığı için fiyatları göremiyorsam bunun bilgisini sizden öğrenip alacağım ürünlere karar verip Ücretini ödeyebilirim” dedim. Beni yeterince anlamadığını biliyorum ama yine de doğru neyse onu söylemekten geri durmayı düşünmedim orada. Bu da benim için yeterliydi.

Evet bir öğle arası dinlenmek ve stres atmak için verdiğim mola sonunda yine oradan yorgun olarak ayrılmak sadece bana özgü değil biliyorum. Umursamamak istiyorum onları ama bir şeyler de söylemezsem sonrasında kendime kızıyorum hakkımı savunmadığım ya da savunamadığım için. Kendimle kavga etmek yerine onlarla mücadele etmek bana çok daha iyi geliyor. Sonunda bir halt olmasa da hak mücadelesinde sessiz kalmamak beni çok daha güçlendiriyor.

Evet arkadaşlar, içinizden geçen bazı cümleleri şu an duyar gibiyim. Eminim, “Şöyle yapsaydın keşke” diyenler oluyordur. Mesela, oraya gittiğimde bir mönü isteyebilirdim. Kullandığımız uygulamalar yardımıyla ürünlerin fiyatlarını öğrenebilirdim. Bu sayede ne

istediğime karar verip gereksiz sağmalıklardan kendimi kurtarabilirdim. Bu yolu izleseydim, Şu an bunları yazmama gerek kalmayacaktı. “Peki bu yolu denemek zorunda mıyım?” diye eŐime sormuŐtum. O da bana, “O senin bileceğin Şey, istersen deneme. Denemezsen bu tarz muamelelerle karŐılaŐtıđında kızmayacaksın. Onları deđiŐtirmedeđimize gÖre biz bulacağız kendi ÖözÖmlerimizi” demiŐti. Evet, doğru sÖylÖyÖrdü ama yine de bir uygulama falan kullanmadığımda da fiyat bilgisi alabilmeliyim diye dÖŐÖnÖyÖrum.

Sanırım bataklık ve sinek ikilemi arasında kalmak bÖyle bir Şey. Her insanın kendine ÖzgÖ bir yaklaŐımı var ve bu yaklaşımlar, olaylar ya da zamana gÖre sonuğları itibariyle deđiŐebiliyor.

Belki de gittiğim zincir kurumun insan kaynakları ya da eğitim departmanı ile temasa geÖmek, onlara baŐımdan geÖen olayı anlatıp kendi eğitim planlarına yeni bir baŐlık ekletmek iÖin de uđraŐmak gerekiyor. Neden olmasın! Engelsiz Erişim'in ilk yola Öıktığı yıllarda pek Öok sorunu Öözmek iÖin kiŐisel ÖözÖmleri olan insanlar bunlarla yetinmeyip hedeflerine sistemin kendisini koymamıŐlar mıydı?

Bu ay benden bu kadar. Gittiğiniz yerden keyif alacağımız, streten uzak kalacağımız ve insanların yormadığı gÖzel bir yaz tatili diliyorum.

Yedirsene!

Ecrinnur Aytekin

ecrinnuraytekin50@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Bayramları severim ama bayram ziyaretleri için aynı şeyi söyleyemiyorum. Bunun nedeni, uğradığım ayrımcılıklar, aldığım tepkiler ve daha birçoğu... Örnekleri her bayram defalarca başıma gelir. Bunlardan birini geçtiğimiz bayramda da yaşadım ne yazık ki.

Engelli olmanın eksiklik ve acınası bir durum olduğunu benimsemiş ve bunu benimsediğini cümle, tepki ve davranışlarıyla belli eden bir akrabamızı ziyarete gitmiştik. Bir şeyler ikram ettiler. Önümdeki sehpa ikramlık bir şeyler koyulduğunun farkındaydım ama yemek istemediğim için herhangi bir hamlede bulunmadım. Kısa bir süre sonra o akrabamız duymayacağımı düşündüğü bir ses tonuyla kızına: "Elif! Yedirsene" dedi. "Yemeyeceğim, teşekkür ederim" dedim. Akrabamızın ses tonundan ve cümlesinden, bu cümleyi benim için söylediğini rahatlıkla anlayabildim. Diğerlerinin "Kendi yiyebiliyor" cümleleri yanılmadığımı gösteriyordu.

Nihayet ziyaretimizi sonlandıracaktık. Bizi yolcu etmek için kapının önüne geldiklerinde aynı akrabamız "Ayakkabısın verinsene" dedi. Saygı çerçevesini aşmamak için bir şey söylemedim. Diğerleri "Giydi" vb. cümleler kurdular.

O akrabamız, kör olduğum için kendi başıma yemek bile yiyemeyeceğim kanısına nasıl varabiliyor? Birçok kez biz onlara gittik, onlar bize geldiler. Beni yemek yerken hiç mi görmedi? Ayakkabımı bulamayacağımı düşünme gerekçesi ne?

Bayramlar güzel ama çoğu insan bayramları bile berbat edebilecek kadar sağlamcı. Daha mutlu bayramlar ve eşit, erişilebilir, engelsiz hayat dileğiyle.

Dünyaya Sığdırılmayanlar

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Bir gün aynanın karşısına geçsek ve baksak kendimize saatlerce. Ya da kontrolsüz, sesimizin ekosunu dinlesek bir boşlukta. Bütün makyajımız dökülse. Yüzleşsek “makul insan” duruşumuzun altındaki Nazi’yle. Ya da “kral çıplak” diyen bir çocuk fırlayıverse ortalığa ve haykırsa tüm gerçeği. Belki büyük arınmamız bununla başlar ve bu çürümüş et yığınının üzerinden yeni insan doğar.

Sartre’ın “Hepimiz Katiliz” isimli bir kitabı var. Kitabı okumadan, ismini merak etmiş hatta o nedenle kitabı okumayı öncelemiştım. Sustuğumuzda, yanlış odaklara öfke diliyle konuştuğumuzda, merhamet maskeli nefrette hep bunu düşünürüm.

Seçim süreci boyunca göçmenler ve LGBTQ+’lar üzerinden geliştirilen nefret politikası bana bunu düşündürdü hep. Daha önce de yazmışım bu konuya dair. Sağlamcılık, bütün ayrımcılıklarla birbirini besler. Bir eşcinselle taş atan el bana “yardım” için uzanıyorsa, o eli uzatan zihnin derinliklerinde kendime olan nefreti ararım. O nefreti çekip çıkarmam için o “yardım” talebini geri çevirmem bile yeterli olabilir. Durup dururken bir başkasına nefret büyüten yürekte sevgi barınmaz çünkü. Bunun bir örneğini, düzeyli bir Facebook grubunda gördüm. “Facebook’ta düzeyli grup mu olur?” diyeceksiniz ama gerçekten düzeyli. Felsefik takılan insanların çeşitli sorular ortaya attığı, insanların üzerinde fikir yürüttüğü bir grup.

Sabahın 5’inde baş ağrısıyla uyanıp can sıkıntısına telefonu kurcalamaya başladım. Sözümlü ettiğim grupta bir soru dikkatimi çekti. “Ayşe sağır bir kadın. İki kişi var ve bu iki kişiden birisi de sağır. Ayşe onunla evlenirse çocuk sağır doğacak. Ayşe hangisiyle evlenmeli?” Tepeden tırnağa sağlamcı bu soruyu görünce sevinçle üzerine atladım. Soru sağlamcıydı ama insanlara sağlamcılığın ne olduğunu anlatmak için güzel fırsattı. Çok iğrenç yorumlar bekliyordum ve beklediğimle de karşılaştım. “Özürlü bir çocuğu dünyaya getirmiş olur” diyenden “Günah işliyor” diyene, “Çocuk yapmak zorunda mı?” diyenlere kadar sağlamcı

söylemlerin her türüyle karşılaştım. Beklediğimden daha azdı ama bu tür yorumlar. Sonrasında ilaç gibi bir yorum gördüm. “İnsanlar çocuk yapıp yapmamaya kendileri karar vermeli.” Bunu vurgulayan ama çok eşitlikçi bir yorum. Sağlamcılık okumaları yapıp yapmadığını sordum yorumun sahibine ve kaynak sorunca dergimizin de reklamını yapmayı ihmal etmedim. :D

Bu güzel örnekten sonra gelelim işin can sıkıcı kısmına. Her önüne gelene “Çocuk yapın” akılları veren toplum; engelliler, göçmenler söz konusu olunca nüfus kontrolü moduna geçiyor. Engelliler üremesin mi? Peki niye? “Engelli bir çocuk bu dünyada zorluk çekecek” diye. Ey benim ince ruhlu arkadaşım! O zorlukların kaynağı sensin zaten. Farklılıkları gözetip erişilebilirlik koşullarını yerine getirmeyen, her yerde mobbing uygulayan, sokakta gördüğünde göz hapsine alıp tedirgin eden sensin. Engelli görmeye tahammül edememek mi? O zaman size güzel bir sürprizimiz var. “Alışın her yerdeyiz.” İçerisinde yaşadığınız toplumda engelli olmasına tahammül edememek mi? Bu da ırkçı olduğunuz kadar sağlamcı olduğunuzu gösterir ve çağdışı fikirlerinizle birlikte tarihin çöplüğünü boylarsınız.

Sorun çocuk yapıp yapmamak değil. Sorun birilerine hak görülenin başkasının burnundan getirilmesi. Ortada bir tehlike varsa, o tehlike sağlamcıların kendi çocuklarını da ayrımcı yetiştirmesidir. O çocuklar sonra engelli, göçmen ya da LGBTQ+ akranlarına zorbalık yapıyorlar. Sokak hayvanlarına eziyet ediyorlar. Başkasının çocuğunun dünyaya gelip gelmemesine karar vermek yerine, içinizdeki zehirle çocuklarınızı zehirlememeyi öğrenin. Emin olun, engelli çocuklar için de tüm dünya için de yapabileceğiniz en büyük güzellik bu olur. Bir deneyin. Nasıl olsa biz buradayız ve hiçbir yere gitmiyoruz. Size sağlamlılığınızdan arınacağınız günler dilerim.

İçimdeki Müzik

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Değerli okurlar, bu yazımda “İçimdeki Müzik” adlı romandan dikkatimi çeken bazı bölümleri alıntılar yaparak sizinle paylaşmak istiyorum. Sharon M. Draper tarafından yazılan “İçimdeki Müzik” Eylül 2019'da basılmış. Kitabın orijinal adı “Out of My Mind.” Gerçek bir yaşam öyküsünden ilham alınarak yazılmış olan romanın ana karakteri Melody.

Melody spastik ikili kuadripleji tanısı konmuş, yeti farklılığı olan bir çocuk. “Beyin felci” olarak da tanımlanıyor. Melody tekerlekli sandalye kullanıyor. Yürüyemiyor, konuşamıyor, tuvalete tek başına gidemiyor, tek başına yemek yiyemiyor, elleri ve kolları çok güçsüz. Kafası zaman zaman biraz sallanıyor ve kimi zamanlar salyaları akıyor. Beyni ise mükemmel çalışıyor. İnsanlar çoğu kez ona ismini sormuyor. Onun engelli bir birey olması isimsiz bir çocuk olduğu anlamına gelmese de çevredeki insanlar engelli bireylerin tek kimliklerinin engeli olarak gördüklerinden olsa gerek, bu romanda da gerçek yaşamda rastlandığı üzere ismi sorulmuyor. Bir insanın yeti farkı varsa isminin önemi yokmuş gibi bir algı olsa gerek. Günlük yaşamda da ne çok karşılaşıyoruz “şu, o, bu” gibi zamirlerle tanımlamalarla. Hani yok ya bir adımız, “Şunu karşıya geçirin, o çay içer mi?” Yeti farkımız tüm bunların önüne geçiyor başkalarının gözünde. İşte Melody'nin bu yaşadığı da bana direkt bunları hatırlattı.

Melody'nin çok güçlü bir görsel hafızası var. Gördüğü bir şeyi, izlediği bir filmi ve hatta filmdeki tüm detayları hatırlıyor. Melody söylemek istediklerini konuşarak değil belli başlı işaretlerle, el kol hareketleriyle ve yazı tahtasındaki sözcüklerle ifade ediyor. Kimi zamanlar anlatmak istediği şeyler karşı tarafça anlaşılmadığında, kolları ve bacakları kaskatı kalıp savruluyor. Hatta yüzü bile kasılıyor ve nefes almakta zorlanıyor. Böyle durumlarda kendini kontrol edemiyor. İşte bu gibi durumlarda onun ne demek istediğini anlayamayan kişiler, yine ona kızıyorlar. Aslında her birimiz zaman zaman karşı tarafça anlaşılmadığımızda farklı tepkiler göstermiyor muyuz? Bazen sözlü olarak bazen de hareketlerimizle belli ediyoruz. Melody de başkalarınca anlaşılmadığını hissettiğinde sinirlenebiliyor ve anlatmak istediklerini kendi yöntemleriyle ifade etmeye çalışıyor. Kendimizden farklı bir yöntem kullandığı için Melody'e

kızmak ne derece doğru olabilir ki? Her birey farklıdır ve her bireyin kendini ifade edebileceği farklı bir yöntemi vardır.

Doktorlar Melody'nin ciddi derecede beyin hasarı olduğunu ve ileri derecede zihinsel engelli bir çocuk olduğunu düşünüyorlar. Melody, doktorların kendisini anlamadıklarının çok iyi farkında. Bunu değiştiremeyeceğini düşündüğü için de doktora gittiğinde yapılan testlere zihinsel engelli bir çocuğun vereceği tepkileri veriyor. Doktorlar ise Melody'nin bu duruşunu kesinlikle anlamıyor. Beyninin ne derece mükemmel çalıştığını tespit edemiyorlar çünkü doktorların bakış açısına göre Melody sağlıklı bir birey değil ve tedavi edilmeli. Doktorlar, Melody'nin bu oyununun farkına hiçbir zaman varamıyorlar. Tıbbi olarak Melody “eksik, kusurlu, anormal” bir çocuk. Sıradan testlerle tanı koymaya çalışıyorlar ancak sıradan testler de onun sadece bedensel farklılıklarını belirleyebiliyor. Melody'i biraz gözlemleseler, annesinin deyimiyle “gözlerinin içine baksalar” onun ne kadar zeki bir çocuk olduğunu anlayacaklar. Ailenin görüşlerini ve gözlemlerini birazcık da olsa dikkate alsalar, biyolojik olarak “normal” bir bedensel varoluştan öte başka şeylerin de olduğunu kabul etseler, Melody'nin de diğer başka insanların da durumlarının onların deyimiyle “anormal” olmadığını anlayacaklar aslında. Bunu yapmak yerine “Çocuğunuzun durumunu kabul etmemeniz hem size hem çocuğa zarar verir” diyerek kendilerini ve görüşlerini dayatıyorlar. Bu durumu Melody şöyle değerlendiriyor:

“Doktorlar ne kadar okusalar, çok iyi üniversitelerde bile eğitim alsalar, içimdekileri anlayacak kadar zeki değiller.”

Melody'nin beyninin mükemmel çalışıyor olmasının hiçbir önemi yok. Niye olsun ki, Melody onlara göre “anormal” bir çocuk. Melody'nin annesi hemşire. Doktorun Melody hakkındaki görüşlerine katılmıyor. Melody'nin annesine göre bir insan teşhis tablosundaki isimlerden çok daha fazlasıdır. Melody birçok şeyi anlayabiliyor, iletişim kurabiliyor. Üstelik bunu kendisi için hiçbir şeyin doğru düzgün işlemediği bir dünyada yapıyor. “Asıl dahi olan Melody'dir” diye düşünüyor ve bu görüşlerini doktorlarla da paylaşıyor. Melody'nin ailesi Çok bilinçli ve her şeyin farkında. Anne bir hemşire olmasına rağmen kendisini tıbbi modelin bakış açısına hapsetmemiş. Bu derece bilinçli ailelerin pek fazla olduğunu sanmıyorum. Neyse ki Melody, ebeveyn bakımından çok şanslı. Başka bir ailenin çocuğu olsaydı belki de çoktan

terkedilmiş veya kendisine hiçbir eğitim hakkı tanınmamıştı. Karnını doyor, sırtını giydir daha ne olsun. Zaten sakat, onun için boşuna emek, zaman ve hatta para harcamanın anlamı yok. Zaten tıbben tedavisi de mümkün değil. Doktorlar ise “Onu sevdiğiniz için böyle düşünüyorsunuz. Gerçeklerle yüzleştiginizde gelecekle baş edebilirsiniz” şeklinde görüş bildiriyorlar. Melody’i gelişim bozukluğu olan çocukların eğitim aldığı bir okula göndermelerini ya da evde eğitim aldirmalarını öneriyorlar. Ayrıca bir bakımevine de yerleştirebileceklerini söylüyorlar ve tüm bu konuşmalar Melody'nin yanında yapılıyor. Yani Melody tüm konuşulanları duyuyor ve onu bakımevine yerleştirme önerisinden çok endişeleniyor. İyi ki aile doktorun bu haşin dayatmasına karşı gelmiş. Melody diğer insanlardan farklı görüldüğü için beyni ne kadar iyi çalışsa da dikkate alınmıyor. Sebebi ne olursa olsun bir çocuğu ailesinden nasıl ayırabilirsiniz? O çocuğun bilişsel, duygusal vs. gelişiminin hiç mi önemi yok?

Ailesi Melody’i engelli çocukların ayrı bir sınıfta eğitim aldığı bir okula kaydediyor. Bu sınıftaki öğrenciler farklı engel grubundan ve farklı yaştan öğrencilerden oluşuyor. Ötekileştirmeye, ayrı sınıflarda eğitim verilmeye, ayrımcılığa daha o yaştan itibaren maruz kalıyor bu çocuklar. Akranlarıyla paylaşacakları ne çok şey olur oysa. Bu sınıftaki çocuklara yeni bir şey öğretilmiyor. Sadece tekrar yapılıyor. Öyle ki üçüncü sınıfta olmalarına rağmen öğretmenleri onlara hala alfabeyi öğretmeye çalışıyor. Günümüzde de ne çok var böyle düşünen öğretmenler. Eminim, pek çoğunuz karşılaşmıştır. Evde televizyondan izlediği belgesellerden bile okula oranla çok daha fazla şey öğreniyor Melody.

Melody bir kardeşi olacağını henüz annesi ona söylemeden önce fark ediyor. Annesinin hal ve hareketlerinden, davranışlarından belli oluyor eve yeni bir bireyin geleceği. Yeni doğacak çocuğun engelli olma ihtimaline karşı annenin yanı sıra Melody de kaygı duyuyor. Melody'nin engelli bir bebek olarak doğmasının sebebini kendinde buluyor annesi. “Benim vücudumun beceriksizliği” diyor. “Sağlam” bir çocuk doğuramadığı için kendini suçlu buluyor. Bebeğin herhangi bir engeli olmadan doğması tüm aileyi rahatlatıyor. Doğan bebeğin fiziksel olarak bir farklılığı yok. Birilerine göre “normal” Melody gibi değil yani. Çünkü yürüyebiliyor, konuşabiliyor, tek başına yemek yiyebiliyor vs. İşte tüm bunlar bir bireyin “normal” olması için yeterli özellikler. Diğerlerinden farklı görünüyor olmanız, bir şeyleri farklı yöntemlerle becerebiliyor olmanız ve farklı şeylere gereksinim duymanız sizi “anormal” yapıyor. Oysa kişiyi

engelli yapan şey vücudundaki farklılıklar değil, çevresel düzenlemelerdeki eksiklikler ve önyargılardır.

Bir sohbet sırasında Bayan Valencia, Melody'e “Eğer bir şansın olsaydı yürümeyi mi yoksa konuşmayı mı tercih ederdin?” diye soruyor. Melody “Konuşmayı tercih ederdim” diye cevaplandırıyor. Anlatacak çok şeyi var ve yazı tahtasındaki kelimeler kendini ifade etmesine ve anlatmak istediklerini anlatmasına yetmiyor. Bu sohbetten sonra Bayan Valencia yazı tahtasına yeni kelimeler ekliyor. Melody rüyasında günlük yaşamda yapamadığı birçok şeyi yapabiliyor. Koşuyor, spor yapıyor, arkadaşlarıyla sohbet edip dertleşiyor. Bu bölüm bana engelli bireylerin günlük yaşamda yapamadıkları şeylere karşı hep özlem duyduklarını hissettirdi. Bu, gerçeği yansıtmıyor bence. Örneğin; ben günlük yaşamda nasıl hareket ediyorsam, neyi hangi yöntemle yapıyorsam, rüyamda da o şeyi o yöntemle yapıyorum. Gerçek yaşamda ne kadar görüyorsam rüyamda da o kadar görüyorum. Yani rüyamda gözlerim açılmıyor. Ayrıca Melody'nin rüyasında her şeyi yapıyor olması, okuyucuya yeti farkı olan bireylerle ilgili yanlış bir izlenim veriyor. Sonradan engelli olan bireyler için bu durum farklı olabilir ve rüyalarında eski durumlarındaki gibi hareket ediyor olabilirler. Ama yeti farkı olan her birey sürekli diğer bireyler gibi olmanın hayalini kurmuyor. Kör olan bir birey mutlaka bir gün göreceği hayaliyle yaşamıyor. Hayal edenler vardır tabii ama bu konuda genelleme yapmak doğru olmaz.

Melody beşinci sınıfa geçtiğinde, okulda kaynaştırma sınıfları açılıyor. Böylece engelli sınıfındaki öğrenciler diğer yani “normal” öğrencilerle aynı sınıfta ders görebiliyor. Melody bu durumu "Normal de neyse?" diye eleştiriyor. Burada “normal” tarifinin ana karakter aracılığıyla eleştirilmesi çok değerli. Neye göre, kime göre normal? Sınıf arkadaşlarından birinin dişlerine tel taktırması ne kadar normalse, Melody'nin tekerlekli sandalye kullanıyor olması o derece normal Melody'nin yardımcısı Bayan Valencia'ya göre. Kısa boylu, yeşil gözlü, sağır veya uzun burunlu biri ne kadar normalse, Melody de o kadar normaldir. Bayan Valencia'nın deyimiyile “Sadece Melody değil, tüm bireyler özeldir.” Bu bakış açısı gerçekten de çok değerli.

Melody, kaynaştırma derslerine girmeye başlayınca Ona Cetryn adlı bir yardımcı tahsis ediliyor. Cetryn bir üniversite öğrencisi. Cetryn okulda Melody'nin en büyük yardımcısı. Yemek yemesinde, tuvalet ihtiyacının karşılanmasında, bir sınıftan diğer sınıfa geçmesinde ve daha pek

çok konuda ona destek oluyor. Sınavlara birlikte giriyorlar. Soruları Cetryn okuyor, Melody de yazı tahtasını kullanarak cevaplandırıyor. Aslında sorulara verilecek uzun cümleli cevapları var ama yazı tahtası bunun için yeterli değil. Sınavlardan daha yüksek not almasına da engel oluyor bu durum. Sınıf arkadaşları ise Melody'nin tüm sınavları başarıyla geçmesini kabullenemiyorlar. Melody'nin saatlerce ders çalışmış olmasının, azimli ve hırslı bir öğrenci olmasının hiç önemi yokmuş gibi Cetryn'in ona cevapları söylediğini, yardım ettiğini düşünüyorlar. Zaten beyni mükemmel çalışan Melody, çalışarak daha da geliştiriyor kendini. Başarılı olmak için de başka bir şey yapmasına gerek var mı ki? Düzenli ve çok çalışmak, bol bol okumak, azimli olmak. Vücudunun nasıl görüldüğüyle ilgisi olmasa gerek bunları yapabilmesinin. Okulda da gerekli uyarlamalar yapılmış, erişilebilir çözümler üretilmiş olsa bir yardımcıya da ihtiyaç duymayacak aslında Melody.

Melody Bir gün arkadaşı Rose'nin bilgisayarını incelerken kendi bilgisayarını olsa ve sandalyesine bağlanabilse, kocaman tuşları olsa ve böylelikle tek başına rahatlıkla kullanabilse diye hayal ediyor. Bunu Cetryn'le paylaşıyor. Birlikte bir araştırma yapıyorlar ve böyle bir cihazın mevcut olduğunu öğreniyorlar. İsteddiği tüm özelliklere sahip bir bilgisayar buluyorlar ama çok pahalı. Melody konuyu ailesiyle paylaşıyor. Nihayet bilgisayar alınıyor ve bundan sonra Melody için okul hayatı daha keyifli hale geliyor. Tüm bu süreç, bilgisayarla ilgili yapılan derinlemesine araştırmalar, satın alma süreci, eve gelmesi Melody'i çok heyecanlandırıyor. Öyle ki Medytoker'in eve geldiği gün Melody havalara uçuyor. Medytoker sayesinde dersler Melody için daha kolay geçmeye başlıyor. Başkasına olan bağımlılığı azalıyor. Sınavlara artık tek başına girebiliyor. Başkasına olan bağımlılığı azaldıkça kendine olan güveni artıyor.

Melody'nin okulu ilkokulların katıldığı Akıllı Çocuklar Bilgi Yarışması'na her yıl bir takım gönderiyor. Okul takımı önceki yılki yarışmada ikinci olmuştu. Yarışmaya hazırlık için okulda deneme amaçlı bir sınav yapılıyor. Yapılan sınavda tüm soruları eksiksiz ve doğru olarak cevaplandıran tek kişi Melody oluyor. Buna herkes şaşırıyor. Hatta bazı öğrenciler bunun bir haksızlık olduğunu düşünüyor. Yardımcısı Cetryn'in cevapları ona fısıldadığını iddia ediyorlar. Melody'nin bu başarısını kabullenemiyorlar. Onlardan daha zeki olabileceğini, bunun yanı sıra daha çok çalıştığını, daha azimli olduğunu düşünemiyor ve belki akıllarına bile getiremiyorlar.

Kendi kendine bile oturamayan, onlar gibi koşup oynayamayan, konuşamayan birinin bu başarıyı göstermesi nasıl mümkün olur ki? Burada Cetryn'in bu eleştirilere verdiği cevap çok değerli:

“Vücudunun nasıl görüldüğü ile beyninin nasıl çalıştığı arasında bir bağlantı yoktur.”

Melody gerçekten de tüm soruların cevabını biliyor ve hiçbir soruyu rastgele cevaplandırmıyor. Bu haksız eleştiriler karşısında kahramanımız kendini çok kötü hissediyor ve kimi zaman motivasyonu kırılıyor. Başka bir çocuk bu başarıyı sağlasaydı kim bilir ne derece övülürdü, takdir edilirdi. Melody ise başarısına rağmen küçümseniyor. Tüm okul buna bir türlü inanmıyor. Oysa en az herkes kadar hak ediyor tebrik edilmeyi. Melody'nin en büyük destekçileri Cetryn ve Bayan Valencia oluyor. Okulu temsilen en başarılı öğrencilerin seçilmesi gerekiyor. Öğretmenleri de Melody'nin bu başarısını kabullenemiyor olsa gerek, “Melody bile tüm soruları doğru olarak cevaplandırdıysa demek ki sorular yeterince zor değildi” yorumunu yapıyorlar. Üstelik bu düşüncelerini diğer öğrencilerin gözü önünde söylüyorlar. Ne kadar küçümseyici bir davranış değil mi sizce de? “Melody bile” derken diğerlerini nerede görüyorlar, tahmin edin. Eli ayağı, kolu bacağı çalışıyor diye kendini üstün sayan “sağlamcı” görüş, nedir sizden çektikimiz?

Bu olay Melody'i fazlasıyla üzüyor. Ön eleme yarışmasına katılmaktan bile vazgeçiyor. Bayan Valencia ve Cetryn'in desteğiyle kendini toparlıyor ve yoğun bir çalışma programına giriyor. Her anı, her boş zamanı hatta öğlen aralarını bile yarışmaya hazırlanarak geçiriyor. Okulda Cetryn, evde ise Bayan Valencia ile adeta gecesini gündüzüne katacak biçimde çalışıyor. Bu derece emek vermesi, vakit ayırıp kafa yorması, çok ama çok çalışması kimsenin dikkatini çekmiyor. Görünüşü her şeyin önünde. Melody sakat, yapamaz, bilemez, kafası çalışmaz, imkânı yok.

Melody'i en çok rahatsız eden sorular, tanıyan tanımayan herkesin neyi olduğunu, hasta olup olmadığını, acı çekip çekmediğini, durumunun düzeliş düzelemeyeceğini sormaları. Gerçek anlamda soranlara durumunu açıklıyor ama dalga geçercesine soran kimi arkadaşlarına “Hepimizin engelleri var, sizinki nedir?” diye cevaplandırıyor. Hatta bu cevabı Medytalcer'ine

kaydetmiş ve gerekli yerlerde tuşlara basıp cevap veriyor. Gerçekten de öyle değil mi? Kim “normal” ki? Hem “normal” diye bir şey var mı? Varsa tanımlayabilir misiniz?

Yarışma takımına girmek için başvuru zamanı geldiğinde Melody başvurusunu yapmak için ilgili öğretmenin odasına gidiyor. Onu gören diğer öğrenciler buna ihtimal vermiyorlar. “Senin ne işin var?” diye soruyorlar Melody'e. O engelli sınıfında olduğu için bu yarışmaya katılamaz onlara göre. O kadar ileri gidiyorlar ki yardımcısı Cetryn'e, “Bu bir eğlence aktivitesi değil, Melody'nin burada olması doğru değil” diyorlar. Yani diğer her yerde olduğu gibi burada da dışlanıyor Melody. Kendileri engelli olmadığı için yarışmaya katılma hakları var ama Melody onlardan farklı görüldüğü, bir şeyleri onlar gibi yapmadığı için katılamaz. Ne kadar zeki de olsa, ne kadar çok çalışsa da sonuçta yeti farkı olan bir öğrenci. Engelli kimliği tüm bu özelliklerinin önüne geçiyor ve kendi yaşlılarının katıldığı yarışmaya katılamaz okul arkadaşlarının mantığına göre. Öğretmeni de farklı düşünmüyor. “Duygularının incinmesini, senin üzülmeni istemem, bu yarışma çok zor” diyerek yarışmaya katılmasına engel olmaya çalışıyor öğretmeni. Melody tüm bu ayrımcılığa, dışlamalara, engellemelere rağmen başvuru yapacağını söylüyor. Öğretmeni ise kendince Melody'i koruduğunu düşünüyor. Oysa ne kadar dışlayıcı, ötekileştirici, ayrımcı tutum takındığını ve bu tavırlarının karşısındakine neler hissettirebileceğini bir tahmin edebilse. Her ne olursa olsun, o da bir öğrenci ve en az yaşlıları kadar katılma hakkı var bu yarışmaya. Ama kafalardaki “sağlamcı” anlayış tüm bunların üzerinde. Melody'nin ihtiyacı olan şey korunup kollanmak değil, yaşlılarıyla eşit şartlara sahip olmak. Bu da insani bir hak zaten.

Takım seçmeleri yapılıyor ve sonuç öğretmeni son derece şaşırtıyor. Finalistleri açıklarken “Son 15 yıldır bu dereceye tanık olmamıştım. Sanırım öğrencimizi hafife almışım” diye bir itirafta bulunuyor öğretmeni. Tüm soruları doğru olarak cevaplandırın tek öğrenci Melody oluyor ve böylelikle Melody, okulu temsilen takıma giriyor. Günlerce çalışmanın ve emeğinin karşılığını alıyor Melody bu başarısı sayesinde. Bu durumu kimi arkadaşları “Tuhaf görüneceğiz” olarak yorumluyor. Ne de olsa takımında engelli bir öğrenci olacak ve bu durum görseelliği bozacak. O günden sonra yarışma takımı yarışma gününe kadar ders saatleri dışında da okulda kalarak çalışıyor.

Yarışma günü büyük bir heyecanla erkenden yarışmanın yapılacağı alana gidiyorlar. Salon görevlisi Melody'e "İyi ki erken gelmişsiniz. Teknik işleri erkenden halletmemiz iyi olacak" diyor. Üstelik bunu Cetryn'e ya da ailesinden birine değil, direkt Melody'e söylüyor. Direkt Melody'i muhatap alması, onu hem şaşırtıyor hem de mutlu ediyor. Melody için gerekli tüm uyarlamaları yapan salon görevlisi, neyi nasıl kullanması gerektiğini ona anlatıyor. Soruları yanıtlamak için kullanacağı butonları da onun tekerlekli sandalyesinden rahatça kullanabileceği şekilde ayarlıyor. Tüm bu uyarlamaları nasıl yaptığını, daha doğrusu nasıl tahmin ettiğini Melody çok merak ediyor. Görevliye soruyor ve görevlinin de tekerlekli sandalye kullanıcısı olan bir oğlu olduğunu öğreniyor. Dolayısıyla neye ihtiyaç duyabileceğini bilmesi zor olmuyor. Yarışmayı onun oğlunun da izleyeceğini öğreniyor. İşte küçük düzenlemelerle erişilebilirliğin nasıl da mümkün olduğunun güzel bir örneği.

Yarışmayı kazanan takım, Washington'a gidecek ve oradaki yarışmada okulunu bölgesel düzeyde temsil edecek. Bunun yanı sıra üç günlük bir tatil kazanacak. Ayrıca yarışmayı kazanan takımın okuluna da bir miktar para ödülü verilecek. Yarışma son derece çekişmeli geçiyor ve Melody'nin takımı 1 puan farkla yarışmayı birinci olarak kazanıyor. Böylece Washington'a gitme hakkını da kazanıyor. Bunu kutlamak için yarışma sonrası yemeğe gitmeye karar veriyorlar. Restoranın girişinde birkaç tane basamakla karşılaşıyorlar. Diğer çocuklar basamakları hopluya zıplaya çıkıyor ama rampa olmadığı için Melody için çıkmak çok zor oluyor. Mevcut asansör ise binanın arka tarafında bulunuyor ve bozuk. Restoran görevlisi bu erişilebilirlik sorununu "Dilerseniz ben kızınızı taşıyabilirim" diyerek çözebileceğini düşünüyor ama Melody gözleriyle buna karşı çıkıyor. Annesi de tabii ki izin vermiyor.

Yemek esnasında Melody eğlenmiş gibi yapıyor ancak hiç eğlenmiyor. Onca insanın gözü önünde yemek yiyor olması, daha doğrusu yemeğini annesinin yedirmek durumunda olması ve bütün gözlerin onların üzerinde olması Melody'i çok rahatsız ediyor. Yemek sırasında bir sebepten dolayı kusan arkadaşı acaba Melody kadar utanıyor mu? Ne de olsa herkesin gözü hala annesinin kendisini beslediği için Melody'nin üzerinde. Çünkü bedensel olarak farklı görünen ve diğerlerine göre bir şeyleri farklı yapan Melody. Farklı olanı bu kadar göz hapsinde tutmanın rahatsız ediciliği üzerinde düşünmek gerek. Merak mı, ayıplamak mı, utandırmak mı, niye burada olduğunu sorgulamak mı?

Ertesi gün gazetelerde bu yarışma haber ediliyor. Haberde özellikle Melody'nin fotoğrafları paylaşılıyor. Buna hem takım arkadaşları hem de Melody üzülüyor. Takım arkadaşları Melody'nin gölgesinde kaldıklarını düşündüklerinden, Melody ise sıradan olamadığından ve diğer arkadaşlarının antipatisini kazandığından üzülüyor. Haberde “Fiziksel engeline rağmen hızlı ve yüksek kapasitedeki zihinsel engelli, takımı zafere taşıdı” ifadesi kullanılıyor. Yani yeti farkı, başarısının kat kat üzerinde sunuluyor. Üstelik Melody zihinsel engelli bir çocuk değil, yanlış haber yapıyorlar yani. Melody bu haberi okuyan arkadaşlarının kendinden nefret edeceğini düşünüyor. Gerçekten de öyle oluyor. Her ne kadar sözlü olarak ifade etmeseler de gözleri her şeyi anlatıyor. Oysa Melody'nin tek isteği Diğer herkes kadar sıradan olmak.

Washington'da yapılacak olan yarışmaya iki haftalık bir zamanları var ve onlar bu zamanı sürekli çalışarak geçiriyorlar. Bu sırada uçuş için gerekli işlemleri de tamamlıyorlar. Yarışma günü herkes gibi Melody de çok heyecanlı. Sabah erkenden havaalanına gidiş için yola çıkıyorlar. Ancak oraya ulaştıklarında kötü bir sürpriz onları bekliyor. Hava şartları uygun olmadığı için uçuşları iptal edilmiş. Takım arkadaşları ise sabah kahvaltısında buluşuyorlar ve havaalanına çok daha erken varıyorlar. İptal edilen uçuştan bir önceki uçağa son anda bile olsa yetişebiliyorlar ve Washington'a varıyorlar. Ne kahvaltıda buluşacaklarını ne de uçuşlarının iptal edildiğini ve bu yüzden de önceki uçuşu son anda yakalayıp uçağa bindiklerini Melody'e haber veriyorlar. Melody ve ailesi hayal kırıklığına uğruyor. Melody'nin üzüntüsü kelimelerle anlatılamayacak kadar derin oluyor. Özellikle de kendisine niye haber vermediklerini düşündükçe kahroluyor. Kendisini bilinçli olarak orada bıraktıklarını düşünüyor. Melody o geceyi uyuyamadan geçiriyor.

Okul takımı yarışmayı dokuzuncu olarak tamamlıyor. Ertesi gün evde kimsenin keyfi yerinde değil, Kardeşi Penny hasta, annesinin başı ağrıyor ve hava çok yağmurlu. Melody ise o gün okula gitmeme kararını değiştirerek ısrarla okula gitmek ve takım arkadaşlarına hesap sormak istiyor. Bütün aksilikler o gün gerçekleşiyor. Yağmur bir türlü durmuyor ve okul servisini kaçırıyor. Buna rağmen Melody okula gitmek için ısrar ediyor. Annesi Melody'i kendi arabasıyla götürmeye karar veriyor. Melody okul çantasını unutunca, babası peşlerinden

yetişiyor ve çantayı onlara veriyor. Kardeşi Peny ise babasının arkasından dışarı çıkıyor ve Melody dışında kimse onu fark etmiyor. Melody annesinin koluna vuruyor, sesler çıkarıp çırpınıyor ve kardeşinin arabanın arkasında olduğunu anlatmaya çalışıyor ama annesi bir türlü anlamıyor. Onun yine bir kriz geçirdiğini düşünüp kızıyor. Araba geri geri giderken kardeşine çarpıyor ve işte o an anlaşılıyor Peny'nin orada olduğu. Peny apar topar hastaneye kaldırılıyor ve işte yine bir kötü sürpriz. Melody kendini suçluyor bu kazadan dolayı. Onu teselli eden kişi Bayan Valencia oluyor. Eğer Melody annesini uyarımayaya alışmasaydı ve araba daha hızlı olsaydı, daha kötü şeyler olabilirdi. Peny'nin beyninde kalıcı bir hasar olacağından, kendisi gibi engelli bir birey olarak yaşamına devam edeceğinden dolayı çok üzülüyor ama bacağının kırılmasından başka herhangi bir sorun çıkmıyor. Buna en çok Melody seviniyor. Çünkü kendisini ailesine bir yük olarak görüyor. Kardeşinin de ikinci bir yük olmasını istemiyor. Ayrıca bu kazadan kendini sorumlu tutuyor. Vicdan azabı çekiyor.

Sonraki hafta Melody okula dönüyor. O gün çok önemli çünkü yarışma sonrası ilk buluşma olacak. Sınıf çok sakin ve öğretmeninin merhabasına Melody cevap vermiyor. Sessizliği bir süre sonra Melody bozuyor. Medytolcer'in sesini açıyor ve “Neden beni bıraktınız?” yazıyor. Bu soru karşısında herkes birbirinin yüzüne bakıyor ve kimse cevap verme cesaretinde bulunamıyor. Bir süre sonra arkadaşlarından biri ayağa kalkıyor ve “Seni bırakmayı planlamamıştık, sabah erkenden kahvaltı için buluşmuştuk” diyor. Melody neden kahvaltıdan haberi olmadığını sorunca, diğer arkadaşi “Bizi yavaşlatacağını düşündük” diye cevap veriyor. Bahane olarak da beslenmesinin onlar gibi olmadığını söylüyor. Bu bahaneyi sunan ocuk, kutlama yemeğinde kusan ocuk ve Melody ona “Sen de kusmuştun ama kimse seni bırakmadı” diye harika bir cevapla karşılık veriyor. “İptal edilen uçuş öncesindeki uçağı zor yakaladık” diyorlar. Melody ise “Ben kimsenin aklına gelmedim mi?” diye soruyor. Herkes kendini bir şekilde savunmaya alışıyor. Herkesin kendince bir bahanesi var. Öğretmen, “ok meşguldüm. Eşyaların toparlanması ve çocukların sayımıyla uğraşıyordum. Hiç vaktim olmadı. Rose'den seni aramasını istedim. Senin numaran onda vardı” diyor. Rose ise her şeyi şöyle itiraf ediyor:

“Yetişemezdim. Telefonu elime aldım, takımdakilere baktım ve durdum. Ellerine kupayı almış halde hayal ettim. Herkes kkk bir baş hareketi yaptı ve telefonu kapattım ve uçağa bindik.”

Herkes çok üzgün olduğunu, teselli için dokuzunculuk kupasını Melody'e hediye ettiklerini söylüyor. Melody kupayı çok çirkin buluyor. Okulun adı bile yanlış yazılmış. Melody bu hareketi gülererek karşılıyor ve bu kupanın kendisinin değil, onların hak ettiğini söyleyip sınıftan ayrılıyor ve roman bitiyor.

Bu romanda çocukların olduğu kadar öğretmenlerin, doktorların, herhangi bir ortamdaki insanların yeti farkı olan bireylere nasıl bir bakış açısıyla yaklaştıklarının somut ve gerçekçi örneklerine yer verilmiş. Özünde her bir birey farklıdır ama eşit haklara sahiptir. Kimsenin diğerini bu haktan mahrum etmeye, ötekileştirmeye hakkı yoktur. Her farklı birey o farklılığıyla dünyayı tamamlar.

Hak Temelli Savunuculuk ve Duvarlar

Şeyma Büyükurvoy Şatay

seymaurvoy@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Yoksulluk çalışmalarıyla ilgili okumalar yapma isteğinde olduğum zamanlardayım. Bunun kararımı aldım çünkü uzunca bir süre önce vardığım farkındalıkla alakalı en azından daha fazla bilğim olmalıydı. Bu yazıyı yazmama sebepse tam olarak sözünü ettiğim farkındalığı paylaşmak ve açıkçası yazıma ya da paylaştığım konuya dair gelecek dönütler, fikirler olursa onlarla da düşüncemi zenginleştirmek; bir de deniz içinde balık gibi etrafımızdaki denizi çok da bilmez halimi paylaşacaklara ulaşmak istedim.

Farkındalığımın anahtar kelimeleri; yoksulluk, engellilik, hak temellilik ve yardım temellilik. Hak temeli odaklı ana akım düşünüş çok yeni ve maalesef çok az insanın, hatta çok az engellinin benimsediği bir yaklaşım. Bunda engelliliği normalleştirme, hak temelli bilgiye erişim, erişebildiği bilgiyi eyleme dökebilme haline erişim imkanlarının kısıtlılığı ve hak savunma kültürünün genel olarak pek de yerleşmemiş olması etkili. Yani bir engellinin önce kendini hak sahibi görmesi, otobüse yolunun düşebilmesi, otobüsteki erişilebilirlik eksikliğini fark etmesi; bunu talep etme bilgisine, motivasyonuna sahip olması, bu talep için gereken fiziksel koşullara veya bilgiye erişim koşullarını aşması, sonucu takip edecek ve gerekirse itiraz edecek, başka bir başvuru yolu kullanacak, dayanışma arayacak sabır, cesaret ve yine aynı erişim koşullarına sahip olması veya mevcut koşulları zorlayabilecek imkanları olması; buralara gelebilecek parasının olması gerekir. O halde var olan hak temelli düşünüş ve eylemliliği tüm yetersizliğine ve sınırlılığına rağmen kutlamak gerekir, elbette atladığımız yerler üzerine düşünerek.

Benim ulaştığım farkındalıksa yoksulluk meselesini atladığımız; atlamayıp da ne yapacağımızı bilemediğimiz, bilsek de hareket edecek veya dayanışacak alan bulamayıp oluşturamayışımız, belki de hepsi ve daha fazlası... Ancak en önce “sosyal yardım” denen konuları hak temelinde değerlendiremediğimizi düşünüyorum. Böylece yoksulluk tarafından bu kadar sarmalanmışken bu büyük alanın “yardım” olgusunca hapsedilmesi sonucu doğuyor. Bir

sosyal devlette yaşıyorsak, iş devlet eliyle ya da halk inisiyatifiyle yapılan yardımlar üzerinden ne kadar çok yürürse, meselelerin o kadar bireysel olduğunu kabul etmek demektir bana göre bu. Meseleler bireyselleştikçe de engelliliğin trajedisi, anormalliği, kendi yağında kavrulmaklığı, kavrulabiliyorsa kahraman ve kavrulamıyorsa ucubeleşşi yayılır.

“Sorun, birinin kendinden kaynaklanan kendi sorunu” diyorsak da haklara erişimden, hak teslimini talep etmekten uzaklaşırız. Yardımların kutsanması bunu yüceltir. Yapılan yardımlar bugünün yarasının üzerini örterken bireye bir duvar örer. Bu duvar mevcut sorunlara hak talep ederek çözüm bulmayı, politikaları sorgulamayı engelledikçe güçlenen bir hale dönüşür. Medya da hem bu hapsolmuşluğu yıkmaya çalışanları hem de olduğu yerde durmayı başaranları tamamen bireysel boyutta ve kahramanlık köpüğüyle sunuverir. Hak temelliliğin, bağımsızlığın, bireyliğin izine rastlanamayan bu koşullarda bir yerlerde yürüyen hak temelli mücadele de yalnızca bu duvarların dışında kalır. Teması sağlamanın yolunu ekonomik koşullar ve yardımların mevcut durumdaki mecburiliğini atlamadan inşa etmek gerekir. Bunun öneminin, zorluğunun, yöntemsizliğinin, veri eksikliği nedeniyle farkında olmayışımızın bilinciyle başlanabilir belki...

Hangi Yetkiyle?

Burcu İpek

burcuipek2004@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Sağlamcı ideolojilerin engelliye korunmaya muhtaç görmesi sebebiyle, hak temelli yaklaşımdan uzak "Hepimiz engelli adayız"a dönüştürmesi hâli de kaçınılmaz oluyor. Çünkü biz ve öteki durumu oluşturuyor bu bakış açısı tepeden tepeden! Kardeşlik söyleminin de ne kadar kof bir söylem olduğunu yeni atlattığımız seçim döneminde neredeyse yok denecek kadar az engelli aday gösterilmesiyle gördük üzülenek, öfkelenerek.

“Biz sizi koruyalım, sevelim, dua edelim ama haklarınızın eksik bırakılması noktasındaki taleplere "Ona sıra gelene kadar”dan başlayıp "Şimdi gündem çok yoğun”a uzanan küstahça bir öteleme ile karşılık verelim.”

Eee peki şimdi değilse ne zaman? Bunun sırasını, vaktini nasıl siz belirliyorsunuz? Mesela hangi yetkiyle? Sevginin her engeli aşması yetkisine dayanarak mı? O artık hiç tutmuyor ayrıca.

Sağlamcı bakış açısı, engellenmişliği doğal ve doğal kalması gerektiği üzerinden şekillendirdiği için çok da bir şeyleri değiştirmeye gerek görmüyor. Engelli yolu diye sorulduğunda bir belediye başkanı, “Biz elinden tutar götürürüz. Her yol bitti de engelli kaldı” diyecek kadar ayarsızlaşabileceğine inanır.

Yeni vekil olan eski bir gazeteci, “Otistik Medya” diye yazı yazıp ardından gelen eleştirilere hakaretlerle cevap verecek cüreti bulabilir. Zaten seçim dönemlerinde çoğu siyasi inci gibi dökülür hep. ”Kör sağır iktidar, dilsiz medya” uzar gider.

En son bir siyasi yine “O da çıksın konuşsun, engelli mi?” diye bir tweet attı. Buna gelen tepkileri kendisi hariç herkes aklama derdine düştü. “Öyle demek istemedi ablası” kıvamında açıklamalardı çoğu tabii ki. Kendisi açıklama yapmaya gerek bile duymadı. Zaten açıklasa ne

olacak? Klâsik “Ben onu hakaret için demedim, o amaçla söyler miyim?” Genel sağlamcı kalkanıdır. Daha ileri gidip "Ben 'onları' severim, ailemde/akrabamda var"a kadar uzar mevzu. “Benim de Kürt arkadaşlarım var, Alevi komşularım da var” kalkanı gibi. Sağlamcılık; ırkçılık, homofobi, cinsiyetçilikten pek farklı değildir zira. Bir açıklama yapmaya gerek duymayan bu zatların çoğu engellilere dair belirlenmiş özel günlerde iki fotoğraf, bir-iki özlü sözle günü kurtarıp “Yanımdayım” mesajını vermiş olacak nasılsa! Oysa sayıları milyonlar olan engelliler ve yakınları olarak siyasi temsiliyeti olanların daha açıklayıcı, ayrımcı tabirleri hayatından çıkardığı bir politika yürütebileceğini görmek isterdik. Olması gerektiği gibi yani.

Kapsayıcı politikalar, hak temelli yaklaşımlar, dönüşümler elbette mümkün. Fakat öncelikle o içinizdeki kibir abidesi sağlamcıyı ortadan kaldırarak mümkün. Biz durmaksızın bu meseleyi takip edeceğiz, ta ki siz anlayana kadar. Çünkü öteleyip ertelediğiniz yurttaşlık haklarımızı ancak zihninizdeki algıyı dönüştürerek lütuf kapsamından çıkaracağımızı biliyoruz.

Küresel Erişilebilirlik, Yöresel Geçştirilebilirlik

Elif Emir Öksüz

elifemiroksuz@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Küresel Erişilebilirlik Farkındalık Günü, her yıl Mayıs ayının üçüncü Perşembe günü olarak belirlenmiş. Amacı, erişilebilirliği dijital ortamda da mümkün kılmak. Joe Devon adlı bir web geliştiricisinin 2011 yılında yazdığı bir blog yazısıyla başlamış her şey ve 2012 yılından beri ilgili günde dijital erişilebilirliğe dikkat çekmek için pek çok etkinlik düzenlenmiş.

Dijital erişilebilirlik dediğimiz şey aslında bilgisayar, telefon ve internet aracılığıyla erişilebilen tüm kaynak ve hizmetlerin farklı destek teknolojileri kullanan engelliler için erişilebilir olması anlamına geliyor. Ekran okuyucu yazılımlar aracılığıyla dijital içeriklere erişebilen görme engelliler, bu hedef grubun büyük çoğunluğunu oluşturuyor. Ne yazık ki hala erişilebilirlik dediğimizde, “Web sitesini seslendirelim mi?” diye soranlar var. Alternatif bir web sitesi hazırlayıp kısa süre sonra atıl kalmaya mahkûm etmek ve bütünleştirmek yerine ayırtırmayı tercih etmek de başka bir yaygın talihsiz uygulama. İyi çalışan bir uygulama veya programın güncelleme alması korkulu rüya gibi erişilebilirlik açısından. Eve yemek söylediğiniz, paranızı yönettiğiniz veya alışveriş yaptığınız bir platform tek bir güncellemeyle kullanım dışı kalabiliyor mesela. Bunun en yakın örnekleri Halkbank, Migros ve Yemek Sepeti gibi uygulamalarda yaşandı görme engelliler açısından. Tek bir güncellemeyle uygulamayı bir anda kullanamaz hale geldik. Neden böyle oluyor dersiniz? Erişilebilirlik farkındalığı olmadığı ve cezai yaptırımlar uygulanmadığı için elbette.

Sosyal medya da ayrı bir konu ama kısaca değinelim. Malum insanlar artık uzun uzun okumuyormuş falan. Bu yüzden yazılı metinler bile görsel olarak çekici olması açısından fotoğraf olarak paylaşılıyor. Buradan büyük harf kısmı açık yani bağıra bağıra yazmak istiyorum aslında. Fotoğraftaki yazı bile olsa, fotoğraf şeklinde olunca okunmuyor ekran okuyucular tarafından. Sadece yazı olmasına gerek yok. Fotoğrafın ne olduğunu da bilmeye hakkımız var. Örneğin takip ettiğim ve fikirlerini önemsemediğim biri “Şu kitabı okudunuz mu?” diye paylaşım yapıyor, yanında da bir resim var. Ben bilmek istiyorum o kitap neymiş. Görsellere betimleyici metin eklemek hiç zor değil. Fakat engellilikle ilgili kurumlar ve organizasyonlar dahil, bu

durum çoğunluğun umurunda değil. Engelliler gününde paylaşım yapıyorlar, paylaşımında bir resim, içinde de “Sevgi her engeli aşar” yazıyor mesela. Böyle şeyler karşısında artık midem bulanıyor. Önemli bir duyuru paylaşılıyor ama fotoğraf şeklinde. Bu bir ayrımcılık suçudur. Ancak çoğunlukla cezasız kalan bir suç. Bu problemi aşabilmemizin bence iki yolu var. Birincisi yukarıdan aşağıya bir yöntem, yani bu tür uygulamaların cezalandırılması. Ancak bu tek başına bir çözüm olamaz. Çünkü belki kurumları bu konuda cezaya tabi tutabilirsiniz ama sıradan bir vatandaş okuyup beğendiği kitabı fotoğraf olarak paylaştı veya çektiği güzel kuş fotoğrafını betimlemedi diye cezalandıramazsınız. Ayrıca sorunları salt bu yöntemle çözmeye çalışmak hem çok zaman alıyor hem de cezasını ödeyebilenler aynı ayrımcı uygulamalarına devam ediyorlar. İkinci bir yöntem ise eğitim ve farkındalık çalışmaları. Bu iki yöntem birbirinin alternatifi değil tamamlayıcısı olmalı bence. Eğitim ve farkındalık da bir anlamda geleceğe yatırım sayılabilir ve meyvelerini toplamaya başlamak için biraz zaman gerekebilir. Yine de bir yerden başlamak gerekir. Dijital kaynak ve uygulamalar geliştiren herkesin dijital erişilebilirlik eğitimi alması şart. Ancak bu eğitim ve farkındalık sadece geliştiricilerle sınırlı olmamalı. Sosyal medya hesaplarını yönetenler ve daha geniş anlamda herkes temel dijital erişilebilirlik kavramından haberdar olmalı. Yoksa bu teknoloji çağında, hiçbir ek maliyet olmadan yaşayabileceğimiz o erişilebilir hayata uzaktan bakmaya devam edeceğiz.

Yazının başlığında kullandığım “yöresel” sözcüğü iki şeye vurgu yapıyor. Birincisi ne yazık ki ülkemiz geliştiricileri arasında bu konunun daha az bilinmesi, önemsenmesi ve cezai yaptırımların pek işlememesi nedeniyle Türkçe internet siteleri ve yazılımlarında bu sorunu görece daha fazla yaşamamız. İkincisi de bir alana, mesleğe veya pozisyona özelleşmiş hizmet ve kaynaklarda bu sorunu daha fazla yaşamamız. Beni şu aralar daha çok yoran ve yaralayan ikinci durum. O nedenle, bu yazıyı bu konuya dikkat çeken bir savunuculuk aracı olarak kullanmayı hedefliyorum.

Öncelikle özelleşmiş veya “yöresel” kaynak ve hizmetler ile ne demek istediğimi biraz daha açayım. Basitçe söylemek gerekirse, anaakım bazı sitelere, yazılımlara veya kaynaklara görme engellilerin erişmek isteyebilecekleri düşünülebilir ve erişilebilirlik görece sağlanabiliyor. Ancak konu bazı mesleklere özgü kaynak ve yazılımlara gelince, sıklıkla görme engellilerin pek çok önyargıdan kaynaklı, bunlara ihtiyaç duyacağı akıl edilemiyor. Örneğin

kamu kurumlarında kullanılan “EBYS” kısa adıyla bilinen elektronik belge yönetim sistemi, nitel veri analizi için kullanılan yazılımlar, istatistiksel analizler için kullanılan yazılımlar, kendi okulumun en çok not giriş için kullandığım akademik bilgi yönetim sistemi, anket çalışmaları hazırlayabilmek için kullanılan platformların, anket dolduran değil de anket hazırlayan için gerekli arayüzleri, hasta veya danışan takibinde kullanılan basit yazılımlar... Liste uzar gider. Durum böyle olunca, bir sürü zorluğu aşmış bir yere gelebilmiş engelliler, bu erişilebilirlik sorunları yüzünden işlerini yapmakta sorun yaşıyor. Bazı durumlarda belki terfi hakları ellerinden alınıyor veya dolaylı olarak o pozisyona uygun görülüyorlar. Düşünsenize ben öğrencilerimin notlarını sisteme giremiyorum, elektronik belge yönetim sistemini neredeyse hiç kullanamıyorum ve uzaktan erişim ders platformunda kısıtlı işleri gerçekleştirebiliyorum. Bu durumda sizce bölümün en harika öğretim elemanı ben olsam bile beni bölüm başkanı yapma ihtimalleri var mı? Yok elbette. Kendisine gelen belgeyi okuyup imzalayamayan bölüm başkanı mı olur?

Buna benzer problemler yaşayan pek çok arkadaşım var. Hukukçulardan da benzer şikayetler duyuyorum zaman zaman. Psikolog arkadaşlar, danışan takip sistemleri ile ilgili sorunlar yaşayabiliyor. Engelli olmayan insanların üretkenliğini arttırabilecek veya harcadığı zamanı kısaltabilecek pek çok platform da ekran okuyucular ile kullanılamıyor. Yaklaşık bir haftadır bu yazıyı yazmayı planlıyordum. Ancak beni tetikleyen, Pazartesi sabahı üniversitemin para verip üye olduğu ve mensuplarına ücretsiz sunduğu bir eğitim platformuna güvenlik kodu nedeniyle kaydımı yapamamak oldu. Kayıt yapabilsen de eğitim platformu erişilebilir mi, onu henüz bilmiyorum.

Dijital erişilebilirlik sadece belli ürün veya platformlar için düşünülmemeli. Artık engelliler pek çok farklı işlerde çalışıyor veya pek çok farklı hizmete ihtiyaç duyuyor. “Bir engelinin buna da ihtiyacı olur mu?” demeden, bunu bir standart haline getirmemiz gerekiyor. Böylece ek zaman ve emek harcamadan, herkesle eşit şartlarda o ürün veya içerikten yararlanabiliriz. Bahsettiğim eğitim platformuna üye olmak için formu doldurdum, güvenlik kodu en sondaymış. Boşuna doldurduğum formdan beş dakika kaybettim. Sonra iletişim kısmına girdim şikayetimi belirtmek için. Uzun uzun yazdım. Orada da güvenlik kodu soruyormuş. Yazdıktan sonra oraya gelebildim. Beş dakikam da orada gitti. E-posta adreslerini aradım.

Ŗikayetimi oraya bildirdim. BeŖ dakika da öyle gitti. Hayatımın on beŖ dakikası çöp oldu. Sonra oturup bu yazıyı yazdım yaklaşık bir buçuk saatte. Buna “öp oldu” diyemem elbette. Ancak akranlarım işlerini yetiŖtirirken, ben zaten yaŖadığım eriŖilebilirlik sorunları yetmezmiŖ gibi bir de bu aslında kolay çözülebilecek hatta hiç yaŖanmayacak sorunları çözmek için bir sürü zaman harcadım. Ayrıca bu sorunların neden yaŖandığını düşündükçe de çıldırıyorum. Alttan alta düşünülmediğim, yok sayıldığım, önemsenmediğim mesajını veriyor bunların hepsi bana.

Feridun Düzağaç’tan bir Ŗarkı sözü uyarlamasıyla bitireyim yazımı bu ay:

Çok zor değil bu konu, hadi çözü ver. Birlikte eriŖecek miyiz?

WeWalk Uygulamasındaki “Danış” Hizmeti Üzerine Röportaj

Canan Çam Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Canan: Merhaba değerli EEEH Dergi okurları. Bugün “Danış” hizmeti hakkında konuşmak üzere WeWalk ekibinden Kürşat Ceylan ile bir aradayız. Hoş geldin Kürşat. Öncelikle şunu sorarak başlamak istiyorum. “Danış” nedir ve nasıl ortaya çıktı? Bu hizmeti hayata geçirmeye nasıl karar verdiniz?

Kürşat: Merhabalar Canan. “Danış” görme engelli kişilerin görsel bilgiye ihtiyaç duyduğu anda uzman asistanlara bağlanarak destek alabilecekleri yeni özelliğimiz. WeWalk ekibi olarak bizim amacımız, görme engellilerin sosyal hayata tam ve eşit katılımını sağlamak. Bunun için de sürekli çalışmaya devam ediyoruz ve kullanıcılarımızla olan etkileşimimiz de bize hep yeni fikirler veriyor. “Danış” da bu etkileşim sonucunda çıkan özelliklerden birisi. Kullanıcılarımız “Evet, WeWalk’la ben istediğim yere gidiyorum ama gittiğim yerde kapıyı bulmakta zorlanıyorum. Buna bir çözüm getirebilir misiniz?” diye bize talepte bulunmaya başladılar. Onun üzerine de “Danış” fikri ortaya çıktı ve bunu uzmanlar aracılığıyla, erişilebilirlik ve betimleme konusunda uzman asistanlarımız aracılığıyla bu hizmeti vermeye başladık.

Canan: Kullanıcılara ne gibi destekler sağlıyorsunuz, sağladığınız desteklerin kapsamı hakkında bilgi verebilir misin? Hangi saatler içinde hizmet sağlıyorsunuz?

Kürşat: Görme engelli kişi nerede görsel bilgiye ihtiyaç duyuyorsa orada “Danış” kullanılabilir. O sebeple de çok geniş bir hizmet alanımız bulunuyor. Örneğin eğitim materyallerini, belgelerini okutmak için de “Danış”a bağlanan kullanıcılarımız var. Bir AVM’de istediği mağazayı, istediği reyonu bulmak için bağlanan kullanıcılarımız da oluyor. Ya da bir şehri keşfederken sokakta birlikte yürüdüğümüz kullanıcılarımız da oluyor. Kısacası, nerede görsel bilgiye ihtiyaç varsa o an “Danış” aranabilir. Kahve makinesi alırken seçme konusunda bile yardım almak, işte fikir almak için “Danış”a bağlanan kullanıcılarımız oldu. O sebeple de lütfen hiç çekinmeyin. “Aa acaba bu hizmet için, bu soracağım soru için “Danış”a bağlanabilir

miyim?” diye düşünmeyin. Bağlanın, hemen size yardımcı olalım. Her istediğiniz anda yanınızdayız.

Canan: “Danış” hizmeti kapsamında kimlerle çalışıyorsunuz? Çalışanlarınıza yönelik nasıl eğitimler veriyorsunuz ve bu eğitimleri kimler veriyor? Eğitim içeriklerinden biraz bahseder misin?

Kürşat: Eğitimlerimiz iki ana başlıktan oluşuyor. Birincisi teknik yeterlilik, bir diğeri hizmet yeterliliği. Teknik yeterlilik kısmında, asistanlarımızın kendilerine ait olan arayüzlerimizi çok iyi şekilde kullanabiliyor olmaları gerekiyor iyi bir hizmet verebilmeleri için. O sebeple de buradan başlıyoruz eğitimlerimize. Ardından da hizmet yeterliliği. Hizmet tarafında da iletişimden başlayarak görme engelli kişiye bir nesne nasıl betimlenir, bir adres nasıl anlatılır, yol tarifi nasıl verilir, buralara kadar çok ayrıntılı bir şekilde oluşturduğumuz bir eğitim programımız var. Madde madde, gün gün bu eğitimlerin üzerinden geçiyoruz. Ancak bunların da ötesinde, her farklı konumda, her farklı durumda görme engelli kişinin daha ayrıntılı desteğe ihtiyacı olabiliyor. Örneğin bir havalimanında, havalimanının her şeyini biliyor olmanız gerekiyor ki sizin, sadece kamera verisine dayalı bir şekilde destek vermeyin ve çok daha hızlı bir şekilde görme engelli kişiye yardımcı olun. Ya da bir AVM’de, ya da bir adrese gittiğinde, o adresteki girmesi gereken kapıyı bulma konusunda çok daha haritalara hakim olması gerekiyor. Bütün bunlar için de kapsamlı bir eğitimden geçmesi gerekiyor “Danış” asistanlarının. Bu eğitimler de aslında, birincisi zaten biliyorsunuz, evet ben görme engellyim ama ekibimiz içerisinde de benim dışımda görme engelli arkadaşlar da var ve doğrudan yıllarca erişilebilirlik konusunda çalışmış kişiler. Gamze Sofuoğlu bunlardan birisi. İngiltere’de Jean Marc bunlardan birisi. Dolayısıyla, bu eğitimlerimizi derin tecrübeyle veriyoruz, oluşturuyoruz ve uluslararası bir seviyede de asistanlarımıza eğitimlerimizi tamamlıyoruz.

Canan: Bu hizmeti geliştirirken paydaş olduğunuz kişi ya da kurumlar var mı? Farklı kurum, uygulama ve araçlarla işbirliği yaparak hizmetin kapsamını geliştirmeyi düşünüyor musunuz?

Kürşat: Evet, “Danış” kurumsal işbirlikleriyle çeşitlenmeye, genişlemeye devam edecek. Bunun ilkini TAV havalimanlarıyla hayata geçirdik. Şu anda Ankara, İzmir, Antalya, Bodrum havalimanlarında “Danış”ı ücretsiz olarak kullanabilirsiniz. Gerçekten de kapıdan uçağa kadar hiç kimseye bağımlı kalmadan bir havalimanı deneyimi yaşamak çok keyifli. Lütfen deneyin, siz de ne demek istediğimi çok daha iyi anlayacaksınız. Ama önümüzdeki günlerde daha farklı işbirlikleriyle hayatın her alanında çok farklı yenilikleri, özgürleşmeyi aslında, görme engellilerin hayatına getireceğiz. Bir diğer taraftan da hizmetin ötesinde teknolojik gelişmeye de sürekli bakıyoruz. Biliyorsunuzdur, WeWalk olarak özellikle İngiltere’de, Imperial College London’da bir ARGE işbirliğimiz bulunuyor ve bu kapsamda da görüntü işleme teknolojilerini nasıl görme engellilerin hayatına daha çok dahil edebiliriz, bunun üzerine çalışıyoruz. Dolayısıyla, aslında “Danış” hizmeti bir yandan görme engellilerin hayatını kolaylaştırırken diğer yandan da bizim ARGE çalışmalarımıza da bir altyapı sağlıyor. İnanıyoruz ki gelecek yıllarda görüntü işleme teknolojileri, yapay zeka çok daha fazla kullanılacak ve “Danış” da bunun öncülerinden birisi olacak.

Canan: Benzer uygulamalardan farkınız nedir?

Kürşat: Benzer uygulamalara baktığımızda, genelde gören gönüllülerle görme engellileri bir araya getirerek destek olma kurgusu olduğunu görüyoruz. “Danış” ise üç yönden bu uygulamalardan çok önemli şekilde ayrışıyor. Birincisi, “Danış”ı aradığınızda profesyoneller size destek oluyor. Eğitim, bu hizmetin verilmesinde çok önemli fark yaratan bir nokta. Çünkü bu hizmeti aradığınızda demek ki ihtiyacınız var, demek ki o an bir sorununuzun çözülmesi gerekiyor. Ama karşınızdaki kişi gönüllü olunca bir de siz o kişiyi eğitmekle uğraşıyorsunuz, ona zaman vermeniz gerekebiliyor. İkincisi ise, bu hizmeti alırken hemen birisine ulaşmak çok önemli. Ama gönüllülüğe dayalı sistemde, gerçekten de aradığınızda çağrınız cevaplanacak mı, buna her seferinde emin olamayabiliyorsunuz. Burada ise “Evet, bu profesyonel bir hizmet ve aradığımda “Danış” benim yanımda olacak.” Bunu bilmenin rahatlığı paha biçilemez. Üçüncüsü de gönüllü sistemler sadece kameraya dayalı iken bizde hem sizin daha önceki aramalarınızdan dolayı biz sizi tanımaya başlıyoruz ve nasıl destek almaktan hoşlandığınızı öğreniyoruz. Örneğin, kimi görme engelliler yol tarifi alırken saat yönünde tarif edilmesini sever, kimi görme engelliler ise “sağ-sol” diye tarif edilmesini sevebilir. Bunu bilmek gerçekten de kişinin aldığı

hizmetin kalitesini çok arttırıyor. Ve aynı şekilde bunun dışında, konum verisi, harita üzerinde neredesiniz, aldığımız kamera verisiyle bulunduğunuz konumun harita verileri eşleşiyor mu, bütün bunları da görebiliyor olmak fark yaratan diğer bir nokta. Yani siz bir AVM’de, bir havalimanı içerisinde gitmek istediğiniz bir yer varsa ya işte “Biraz daha çevirin kameranızı, hadi biraz daha çevirin, etrafa bir bakalım” şeklinde bir yönlendirme değil. Evet kameranız açık oluyor ve gerçekten de oradan bilgi alıyoruz ama zaten asistanlarımız harita üzerinden hem sizin nerede olduğunuzu hem de gitmek istediğiniz yerin nerede olduğunu gördükleri için sizi çok daha bilinçli ve hızlı bir şekilde istediğiniz yere yönlendirebiliyorlar. Aslında ben bunu bir örnekle anlatmayı daha çok seviyorum. Gönüllü kişilerden destek alabilirsiniz, evet çok güzel. Bu biraz şeye benziyor. İşinize giderken, her gün işe giderken komşunuzdan sizi de bırakmasını, arabasıyla, rica etmek gibi. “Danış” ise profesyonel bir hizmet ve evinizin önünde her an bir arabanın olması gibi. Size ait, istediğiniz zaman, profesyonel bir şekilde onu kullanabilirsiniz. Engin Yılmaz’ın, Engin abinin çok güzel bir sözü var, “Doğru etkileşim insanı özgürleştirir” diye. Biz burada doğru etkileşim kurmaya çalışıyoruz ve bunun da görme engellilerin hayatında fark yarattığını “Danış” kullanıcılarıyla görüyoruz.

Canan: “Danış” hizmeti kapsamında gönüllü kişilerin destek vermesine olanak sağlamayı düşünüyor musunuz?

Kürşat: Şu an için böyle bir düşüncemiz yok çünkü profesyonel hizmetin getirdiği uzmanlığın, mahremiyetin ve her an ulaşılabilir olmanın, görme engellilerin hayatında bir fark yarattığına, katma değer sağladığına inanıyoruz.

Canan: Özellikle ülkemizde yaşayan farklı dil kullanan körler açısından bakıldığında ve kapsayıcı olması açısından düşünüldüğünde planlarınız arasında farklı dillerde hizmet sağlamak var mı?

Kürşat: Evet, var. Muhtemelen de ilk yabancı dilimiz de İngilizce olacak.

Canan: Uluslararası ölçekte var olmak, planlarınız arasında var mı ya da hali hazırda bu amaçla yürüttüğünüz çalışmalarınız var mı?

Kürşat: WeWalk olarak yaptığımız her geliştirmede, sunduğumuz her hizmette, dünyadaki tüm görme engellilerin hayatına etki etmemiz gerektiğine inanıyoruz. O sebeple zaten bir diğer ofisimiz de Londra'da, İngiltere'de bulunuyor. Bu bakış açısıyla, tabii ki yakın gelecekte “Danış”ı farklı ülkelerde de görmemiz mümkün ama şimdilik çok ayrıntı paylaşmayayım. O da ileriki röportajlarımızın sürprizi olsun.

Canan: “Danış” hizmetine bilgisayar üzerinden de ulaşabilecek miyiz?

Kürşat: Açıkçası böyle bir geliştirme gündemimizde bulunmuyordu ama bizim yaptığımız her işe, verdiğimiz her hizmete görme engelliler, sizler yön veriyorsunuz. O yüzden, bu talep artarsa mutlaka böyle bir hizmeti de kesinlikle sağlarız.

Canan: Katılımın ve verdiğin bilgiler için çok teşekkür ederim. Son olarak eklemek istediğin bir şey var mı?

Kürşat: Bu bölümde bizi konuk ettiğiniz için ben çok teşekkür ederim. Madem öyle, bu sıcak yaz günlerinde röportajımızı güzel bir haberle bitirmiş olalım. “Danış” kullanıcıları Kahve Dünyası’na uğrayarak hediye, ücretsiz dondurmalarını alabilirler. “Danış”tan kullanıcılarına yazın dışarı çıkmak için harika bir sebep. Bizi takip etmeye ve bize danışmaya devam edin. Görüşmek üzere.

Bir Programcının Günlüğü: Visual Studio Code Menüleri (Dosya Menüsü)

Sarper Arıkan

sarperarikan@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Son dönemde yazılım geliştiricilerinin en önemli geliştirme araçlarından biri olan Visual Studio Code arayüzünde işimizi kolaylaştıracak birçok menü grubu bulunuyor. Bu menü gruplarının ilkiyle konuya hızlıca giriş yapalım derseniz.

Dosya Menü Grubu

Her editörde olduğu üzere VS Code üzerinde de bulunan "File (Dosya)" menüsü içerisinde aşağıdaki işlemleri gerçekleştirebiliyorsunuz:

- Yeni metin belgesi oluşturma (New Text File)
- Dosya uzantısı tanımlanmamış dosya oluşturma (New File)
- Yeni VS penceresi açma (New Window)
- Dosya Açma (Open File)
- Üzerinde çalışmak üzere klasör açma (Open Folder)
- Proje çalışma alanınızdan bir dosya açma (Open Workspace From File)
- En son üzerinde çalıştığınız dosyaları açma (Open Recent)
- Çalışma alanınıza klasör ekleme (Add Folder Workspace)
- Çalışma alanınızı kaydetme (Save Workspace)
- Çalışma alanınızın kopyasını oluşturma (Duplicate Workspace)
- Dosyanızdaki değişiklikleri geri alma (Revert File)
- VS üzerindeki tüm ayarlarınızı ve bu ayarların tutulduğu profilinizi paylaşma (Share)
- Otomatik kaydetme (Autosave)
- Tercihleri yönetme (Preferences)

Yukarıda paylaştığım ve VS Code üzerinde en temel işlemleri barındıran dosya menüsü içerisinde yapabildiğimiz bu işlemler ile birçok dosya ve çalışma klasörü üzerinde çalışarak farklı programlama dillerine ilişkin projeler geliştirebilmemiz mümkün hale geliyor.

Şimdi bahsettiğim dosya menüsü seçeneklerinde geçen terimlerin detaylarına bir bakalım ve biraz daha ifadelere hâkim olalım dilerseniz.

Yeni Metin Dosyası ve Yeni Dosya Açma

VS üzerinde yeni dosya oluştururken karşımıza iki seçenek çıkıyor. “Çok basit, ya bu da açıklanmaya değer bir konu mu?” diyebilirsiniz. Ancak yeni düz bir metin oluşturmakla yeni bir dosya oluşturmak arasında ince bir fark bulunuyor aslında.

Yeni bir dosya oluşturma seçeneği, uzantısı henüz belli olmayan ve sizin içerisine yazacağınız ve VS tarafında algılanan yazılım diline göre şekillenecek bir dosya menüsü ögesi olarak karşımıza çıkıyor.

Diyelim ki siz bir python dosyası oluşturacaksınız. O durumda yapmanız gereken File menüsünden “New File” tercih etmeniz daha doğru olacaktır. Ancak sadece bir doküman oluşturursanız, “New Text File” tercih edebilirsiniz.

Şimdi şunu dediğinizi duyar gibiyim. “Eee, ne farkı var ki ben File menüsünden “Save (Kaydet)” veya “Save As (Farklı Kaydet)” yaptığımda, karşıma çıkan ekranda dosya uzantısını “.txt” değil de “.py” yapsam aynı sonucu alırım.”

Elbette sevgili kardeşim, kesinlikle haklısın. Lakin yeni bir dosya oluşturman ve “.txt” dediğimiz düz metin uzantısını değiştirmek yerine, çalıştığın yazılım diline ilişkin uzantıyı senin belirlemen daha doğru olacaktır.

Dosya, Klasör ve Çalışma Alanından Dosya Açma

Dosya açma işlemini aslında artık yazılım geliştirme seviyesindeki bir kişiye anlatmak çok da doğru olmayacaktır. Ancak VS Code üzerinde üç farklı biçimde dosyalara erişmek mümkün:

- Herhangi bir dizinden üzerinde çalıştığınız dosyaya erişim
- Proje klasörünüz ve VS Code üzerinde çalışma alanı şeklinde oluşturduğunuz dizinden herhangi bir dosyaya erişim
- Herhangi bir klasörü olduğu gibi VS Code üzerinde açarak tüm çalışma klasör ve dosyalarınıza erişim

Gördüğünüz gibi üç farklı şekilde dosyalara erişmek mümkün. Öyle ki siz tüm proje klasörlerinize ve klasörlerinizin içerdiği dosyalara ulaşmak adına “Open Folder (Klasör Aç)” ögesini etkinleştirdiğinizde, "Ctrl+Shift+E" kısayol kombinasyonu ile VS Code içinde açacağınız bir diyalogla istediğiniz zaman dosya ve klasörlerinizi listeleyebilirsiniz. Ve daha sonra hangi dosyada çalışacaksınız, üzerine gelip “Enter” ile açabilirsiniz.

Kaydet ve Farklı Kaydet

Herhangi bir editör anlattığımızda âdettendir, “Kaydet” ve “Farklı Kaydet” arasındaki işlevsel farktan bahsedebiliriz. Ama unutulmamalıdır ki en basit konular bile bazen çalışma süreçlerinize yön veren unsurlar durumuna gelebilir. Neyse bırakalım öğüt veren yaşlı dede kimliğimizi ve devam edelim.

Evet, “Kaydet” aslında üzerinde çalıştığınız dosyayı ilk defa herhangi bir dizine veya klasöre kaydediyorsanız, kullanabileceğiniz bir seçenek olmalı. “Farklı Kaydet” ise üzerinde çalıştığınız dosyayı ancak farklı bir dizine veya farklı bir dosya uzantısıyla saklayacaksınız, o vakit kullanabileceğiniz bir seçenek olmalıdır diyebilirim.

Çalışma Klasörünü Çoğaltma

Çalışma klasörünüzün olduğu gibi bir kopyasını oluşturmak istediğinizde "Duplicate Workspace" ögesini tercih edebilirsiniz. Böylelikle stabil çalışan bir projeniz varsa, aynı projeyi kopyası üzerinden oluşturarak farklı denemeler yapmak mevcut çalışan kopyasını bozmamak

adına faydalı olacaktır. Lakin sizin farklı kullanım senaryolarınız varsa, memnuniyetle aŖađıya yorum olarak alabiliriz.

VS Code Ayarlarınızı ve Tercihlerinizi PaylaŖma

VS Code üzerinde dosya menüsü içerisinde iŖlevsel bir öge daha bulunuyor. Bu ge ile bir bilgisayardan VS Code kurulu baŖka bir bilgisayara tüm tercihlerinizi ve ayarlarınızı taŖıyabilirsiniz. Bununla birlikte, dilersefiz baŖka bir bilgisayardan ortak kullanılmak amacıyla oluŖturulmuŖ profil ve ayarlarınızı "Import" seçeneğiyle ie aktarabilirsiniz.

Dosya zerindeki DeđiŖiklikleri Geri Alma

Belki de en çok karŖı karŖıya kalacağınız sorun, üzerinde alıŖtıđımız bir dosyada oluŖacak sözdizimi hatasıdır. O noktada dosyanızın hali hazırda sorunsuzca alıŖan haline dönmek isteyebilirsiniz. İŖte bu durumlarda "Revert File" seçeneğiyle bir önceki durumuna geri dönme olanağı VS Code üzerinde sizlere sunuluyor.

Evet sevgili okurlar, bu yazıda paylaŖtıđım VS Code zerindeki Dosya menüsü ile en temel iŖlemlerle neler yapabileceğimiz konusunda bir giriŖ yapmıŖ olduk. Bir sonraki yazıda grŖmek üzere.

Hayatınızın En Eğlenceli Duşlarına Hazır Olun

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 112, Haziran 2023

Merhaba dostlar. Bu ay annelik tecrübelerimden hareketle seslenmek istedim sizlere. Gerek sosyal medya üzerinden gerekse arayarak birçok anne ya da anne adayları bebeğini nasıl banyo yaptırabileceğini soruyor. Bu ara bu sorular çok sıklaştı, dilimin döndüğünce kendi yöntemlerimden bahsetmek istedim.

Bebekler doğduktan sonra, halk arasında “göbek düşmesi” denilen ve annesi ile bağımlı sağlayan kordonun parçası bebişin göbeğinden kopmadan banyo yaptırılması konusunda iki farklı görüş var. Bazı doktorlar, kordon parçasının üzerine doğrudan su dökülmediği sürece herhangi bir sakınca olmadığını söylerken bazı doktorlar ise önermiyor. Çağan’ın çocuk doktoru da göbeği düşene kadar banyo önermedi. Bu dönem bebeğe göre değişiyor. Bazı bebeklerde ilk 7 gün içinde düşerken bazı bebeklerde bu süre 15 güne kadar uzayabiliyor. Bu dönemde banyo yaptıramadığımız için bebeğimizin vücudunu silmemiz gerekiyor. Bunun için ılık bir su hazırlıyoruz. Suyun sıcaklığını, kolumuzun dirsek kısmını suya batırarak ölçüyoruz. Dirseğimizi yakmayacak ılıkta bir su olması gerekiyor. Bebişimizin kıyafetlerini çıkarıyoruz ve temiz bir havlunun üzerine yatırıyoruz bebişimizi. Sonra, bebek temizleme pamukları ya da yumuşak pamuklu bir bezden elde ettiğimiz birkaç parçayı yanımıza alıyoruz. Bezleri suya batırıp o nazik kuşların vücutlarını bir güzel siliyoruz. Havluya sarıp güzelce kuruluyoruz. Ben, Çağan doğmadan önce birçok bebek mağazasında bulabileceğiniz ve bebeğin başına geçen bir kapüşonu olan, diğer yeri ise bir battaniyeye benzeyen havlulardan kullanıyordum. Gerçekten çok rahat oluyordu. Vücudunun kuru olduğundan emin olduktan sonra bezini takıyoruz. Bazı bezlerde göbek kısmına gelen yer oyuk ve kordon parçası boşa kalabiliyor. Ancak kullandığımız bezde böyle bir oyuk yoksa mutlaka bezin bebeğin göbeğine gelen yerini dışa doğru katlayarak kordon parçasının dışarıda kalmasını ve bebeğin beziyle temas etmesini önlememiz gerekiyor. Aksi halde enfeksiyon kapabilir ve bu da hiç istemediğimiz sonuçlara yol açar. Kordon bakımı için farklı dezenfektanlar var. Ben sprey halde olanını tercih etmiştim. Kullanması daha kolaydı. Bir elinizle kordonun bulunduğu yeri hissettikten sonra, diğer elinizdeki antiseptik spreyi yaklaştırıp

bir ya da iki kez fıslattığınızda, bebişinizin göbek bakımını da yapmış olacaksınız. Ben bu dönemde “hastane çıkışı” denilen setlerde bulunan önden bağlamalı bodylerden kullandım. Ceket gibi bir atlet düşünün, bebeğin kaburga kemiklerinin bitiminde yer alan iplerden önünü bağlıyorsunuz ve böylece diğer atletlerde olduğu gibi kordon üzerine bir baskı olmadığı için hava almasını sağlıyorsunuz. Ancak bunlardan fazlaca edinmenizi tavsiye ederim. Çünkü setlerin içinde iki ya da üç tane çıkıyor ve yeni doğan bebişlerin üstlerinin hızlı kirlendiği düşünüldüğünde, yeterli gelmeyebilir. Tüm bebek mağazalarında “yeni doğan atleti” diye satılıyor. Ben fazladan beş tane daha almıştım.

Bebişinizin göbeği düştü ve artık minik kuşunuzu özgürce banyo yaptırabilecek zamana geldiğinizde, bebişiniz Çağan gibi suyu çok seviyorsa hayatınızın en eğlenceli banyolarına hazır olun. Ben fileli bebek küvetlerinden almıştım ki kim icat ettiyse, buradan minnetlerimi yolluyorum. Minyatür bir küvet düşünün. Ortasına benimkinden 6 noktadan bağlanan bir file geriliyordu. Filenin uçlarında tırnaklar var ve siz o tırnakları küvetin kenarlarına sıkıca yerleştiriyorsunuz. Bu nokta çok önemli. Bebişinizi bu filenin üzerine yatıracağınız için o tırnakların tam oturduğundan ve filenin sağlamca küvete tutunduğundan emin olmalısınız. Bir kova ve bir de saplı masrafa olarak tabir edilen küçük kova edinin ki bunlar genelde set olarak satılıyor. İçeriğinden emin olduğunuz bir şampuanınız olsun, bir de ben hep gerçek deniz süngerinden yapılmış lif kullandım. Ancak lifi sürekli kullanmanıza gerek yok. Hatta bebişiniz hareketlenip etrafı keşfe çıkana kadar her gün banyo yaptırdığınızı farz edersek, haftada bir kullanmanız bile yeterli olur.

Bebişinizin temiz kıyafetleri ve bir tane temiz bezini, banyodan sonra minik kuşunuzu giydireceğiniz yerde hazır tutmanız işinizi kolaylaştırır. Havluyu ise banyo biter bitmez elinizi uzattığınızda alabileceğiniz bir yakınlıkta tutun. Öncelikle küvetinizi, bebişinizi banyo yaptıracağınız yere getirin. Sonra suyu hazırlayın ve söylediğim gibi dirseğinizle suyun ılıkliğini kontrol edin. Şampuanı, lifi de hazırladıysanız eğlence başlasın.

Bebeğinizi filenin üzerine yatırın. Burada çok önemli bir noktayı daha hatırlatayım, filenin kuru olduğundan emin olun. Islak fileye yatınca ıslak nedeniyle soğuyan file vücutlarına değince, duyabileceğiniz en güçlü çığlıkları duyarsınız. O nedenle, fileyi ya da küvetini önceden

ıslatmak gibi bir hata yapmayın. Genelde filelerin küvetin bir ucuna gelen yeri hafif yüksekte kalıyor. Buraya başını yerleştirmeniz iyi olacaktır. Bir elinizi bebişinizin boynunun olduğu yere koyup diğer elinizdeki suyu boynundan aşağıya doğru dökün ve vücudunu ıslatın. Sonra şampuanıyla bir güzel yıkayın. Tabii bu arada ellerini kollarını hareket ettirip göbüşünü minik dokunuşlarla gıdıklamayı ve eğlenmeyi unutmayın. Yoksa çok şey kaçırsınız. Sonra, yine bir elinizi boynunun olduğu yere koyup diğer elinizle suyu dökün ve bebişinizi durulayın. Ben bu aşamada önce suyu dökeceğim noktayı tespit ettikten sonra, işaretçi elimi de durulama için kullanıyordum. Bir elimle suyu dökerken diğer elimle yavaş yavaş ve göğsünden ayaklarına doğru ovarak durulamayı tamamlıyordum. Bu şekilde yukarıdan aşağıya doğru durulama işlemi yaparsanız, ağzına ya da burnuna su kaçırma riskiniz de ortadan kalkar. Durulama işlemi bitince, elinizi ıslatın ve yüzünü silin. Bu aşamada elinizde çok su kalmamasına dikkat edin. Çünkü kalan su yüzüne aniden dökülünce, ağza ya da buruna kaçma ihtimali olabilir.

Şimdi bebişinizi ters çevirin ve sırt bölgesini de aynı şekilde yıkayın. Herkesin korkulu rüyası baş yıkama ise bence o kadar abartılacak bir şey değil. Bu arada bebeğinizi ters çevirdiğinizde, kafasının sağa ya da sola dönük durduğundan emin olun ki ağzı burnu fileye değmesin ve bebişiniz sizin yerinize fileyi emmeye çalışmasın. Bebişinizin kulaklarının bulunduğu yere bir elinizi kapatıp diğer elinizle çok yavaşça saçlarının olduğu bölgeyi ıslatın. Burada suyu çok yavaş dökmek, herhangi bir boğulma riskini ortadan kaldıracaktır. Sonra birkaç damla şampuan alın ve çok nazik hareketlerle saç bölgesine sürün. Bebeklerin “bingıldak” diye isimlendirilen bölgeleri başlarında bulunduğu ve buralar henüz kapanmadığından, her türlü darbeye açıktır. O nedenle, başını yıkarken son derece yavaş olmak ve nazikçe dokunmak çok önemlidir. Sonra, yine bir elinizle kulağını kapatın ve suyu yavaşça dökmeye başlayın. Ben bu aşamada da yine işaretçi elimi ilk sudan sonra kaldırıyordum ve kulaklarından başının arkasına doğru saçlı bölgesini duruluyordum.

Son olarak, kovada kalan suyu, bebeğinizi tekrar çevirdikten sonra göbeğinden ayaklarına doğru boca edin. Bunu çok seviyorlar. Minik kuşu havlusuna yatırın ve işte öpüp koklamaya, sarıp sarmalamaya hazır bir balık ellerinizde. Bebek yağı ile masaj yapmak çok iyi geliyor ve rahatlatıyor. Tavsiye ederim.

Çağın tek başına oturmaya başladıktan sonra ise ben tüm bebek mağazalarında olan ve bir klozete benzeyen, arkalıklı lazımlık taburelerden aldım. Ona oturarak banyoda duş aldırıyorum. Bu aşamada da havlusunu hemen elimi uzatınca ulaşabileceğim bir yere koyuyorum. Duşun akış hızını oldukça yavaş ayarlıyorum. Önce vücudunu ıslatıp sonra şampuanıyla yıkadıktan sonra, duşu her yerinde dolaştırıp diğer elimle de duruluyorum. Elbette duşu kendisi de tutuyor ve eğlence dozu kat kat artıyor.

Tüm çocuklarımızın sağlıklı, mutlulukla, aydınlık, özgür, eşit, adil ve erişilebilir bir dünyaya büyümeleri ümidiyle.

